

Datum

18 januari 2019

Auteur(s)

Piet Renooy en Jolien Groot

Status

Eindrapportage

Eindrapport

Een mozaïek van ambities en belangen

Het economisch beleid van de gemeente Stichtse Vecht



Inhoudsopgave

| | |
|---|-----------|
| Samenvatting..... | 4 |
| Conclusies en aanbevelingen | 5 |
| Hoofdconclusie | 5 |
| Deelconclusies | 5 |
| Aanbevelingen..... | 6 |
| 1 Inleiding..... | 8 |
| 1.1 Aanleiding voor het onderzoek en context | 8 |
| 1.2 Probleemstelling en onderzoeksvragen..... | 8 |
| 1.3 Afbakening van het onderzoek..... | 9 |
| 1.4 Aanpak van het onderzoek en verantwoording | 9 |
| 1.5 Leeswijzer | 10 |
| 2 Lokaal economisch beleid; context | 11 |
| 2.1 Rol gemeenten | 11 |
| 2.2 De omgeving | 13 |
| 2.3 Het feitelijk beeld | 13 |
| 2.4 De beleving | 16 |
| 2.5 Samenvattend | 16 |
| 3 Normenkader | 17 |
| 4 Het beleid van de gemeente | 18 |
| 4.1 Focus op morgen..... | 18 |
| 4.2 Economische Toekomstvisie Stichtse Vecht 2025 .. | 18 |
| 4.3 Samen verder 2014 – 2018 | 20 |
| 4.4 Programma economie | 20 |
| 4.5 Programmabegroting | 22 |
| 4.6 Monitoring en sturing | 23 |
| 4.7 Samenvattend | 23 |
| 5 Uitvoering en resultaten van het beleid..... | 24 |
| 5.1 Monitoring van het Programma economie..... | 24 |
| 5.2 Uitvoering en resultaten..... | 24 |
| 5.3 Economisch klimaat | 26 |
| 5.3.1 Harde as..... | 26 |
| 5.3.2 Kernen..... | 28 |
| 5.3.3 Zachte as..... | 30 |
| 5.4 Ondernemersklimaat | 33 |
| 5.4.1 Overkoepelende maatregelen..... | 33 |
| 5.4.2 Samenwerking ondernemers en gemeente ... | 34 |
| 5.5 Wat vinden ondernemers?..... | 37 |
| 5.5.1 Ondernemers over het economisch klimaat .. | 38 |
| 5.5.2 Ondernemers over het ondernemersklimaat . | 41 |

| | |
|--|-----------|
| 6 Normenkader | 47 |
| 7 Bestuurlijke reactie van het college van B&W van de gemeente Stichtse Vecht | 51 |
| 8 Nawoord | 53 |
| Bijlagen | 54 |
| A. Mijlpalen en knelpunten Harde as | 54 |
| B. Mijlpalen en knelpunten Kernen..... | 55 |
| C. Mijlpalen en knelpunten Zachte as | 56 |
| D. Mijlpalen en knelpunten Overkoepelende maatregelen | 57 |
| E. Mijlpalen Samenwerken, verbinden en profileren | 58 |
| F. Bronnen | 60 |
| Colofon | 62 |

Samenvatting

De in 2011 nieuw gevormde gemeente Stichtse Vecht kende in aanvang een nauwelijks ontwikkeld lokaal economisch beleid. Ondernemers uit de samenstellende plaatsen hadden daar al nadrukkelijk op gewezen. De tevredenheid van die lokale ondernemers over de lokale overheid was laag.

In de daaropvolgende jaren heeft de gemeente werk gemaakt van het ontwikkelen van een economisch beleid. Gebaseerd op een brede visie op de toekomst van de gemeente, neergelegd in de nota 'Focus op Morgen', is in 2014 een economische toekomstvisie opgesteld. Bij dat proces waren ondernemers nauw betrokken. Zij participeerden ook actief in het vertalen van die visie naar een Programma Economie 2015-2018.

De structuur van het programma kent vier hoofdpunten:

- Harde as: Werklocaties langs A2, Amsterdam-Rijnkanaal en spoor.
- Zachte as: Langs Vecht en buitengebied.
- Kernen: Centrumgebieden Maarssenbroek, Maarssen-Dorp, Loenen aan de Vecht en Breukelen Centrum, met nadruk op voorzieningen detailhandel en wonen.
- Randvoorwaardelijk & Algemeen: Samenwerken, verbinden en profileren (tussen regio's), regelgeving, onderwijs-arbeidsmarkt, (digitale) bereikbaarheid, duurzaamheid en veiligheid.

De ambitie van het Programma was de economische positie van Stichtse Vecht te stimuleren. Daarvoor werden de volgende doelen gesteld:

- Behouden, aantrekken en goed accommoderen van bedrijven en instanties.
- Groei bestedingen van inwoners en bezoekers.
- Stimuleren werkgelegenheid.
- Versterken en ontwikkelen van recreatief aanbod.
- Bestaande kwaliteiten en identiteit behouden en versterken.

In het Programma worden bijna 100 activiteiten concreet beschreven, met verantwoordelijke actoren binnen en buiten de gemeente, beoogd resultaat en tijdpad. Via periodieke monitoring en de programmabegroting is de voortgang van de activiteiten bewaakt. De raad heeft zo de ontwikkeling op deze ruime hoeveelheid activiteiten kunnen volgen.

In 2018 verscheen de laatste monitor van het laatste college. Deze monitor bevat geen antwoord op de vraag of de nagestreefde doelen zijn behaald. Er wordt wel gerefereerd aan een meting van de gemeente Utrecht uit 2017 waaruit blijkt dat het aantal vestigingen in de gemeente is gegroeid, net als het aantal werkzame personen, maar ook dat de kantorenleegstand op recordhoogte was gekomen.

Daarnaast schetst de monitor een beeld van het verloop van de bijna 100 activiteiten. De behaalde mijlpalen staan benoemd, net als de activiteiten die gedeeltelijk of niet werden uitgevoerd. Een groot aantal ondernemers is gerealiseerd, ook wat betreft de verbetering van de relatie met ondernemers. Tevens zijn er echter verschillende voorgenomen activiteiten niet uitgevoerd, waardoor mede belangrijke doelen niet gehaald zijn. Zo is de aanpak van het stationsgebied Breukelen blijven liggen en is er nog steeds sprake van veel leegstand in kantoren. Geconcludeerd kan worden dat de monitor een goed beeld geeft van het resultaat van elke afzonderlijke activiteit. Als gevolg van het grote aantal en de diversiteit van deze activiteiten, dreigt echter de relatie met en de bijdrage aan de hoofddoelstellingen enigszins uit het beeld te verdwijnen.

Het nieuwe college, aangetreden in 2018, treft op het economisch terrein een brede basis om op verder te werken. Doorwerken met het brede pakket van maatregelen en aanpakken brengt echter het risico met zich mee dat het beleid steeds verder gefragmenteerd raakt. Het lijkt daarom zaak keuzes te maken en prioriteiten te stellen in het economisch beleid: waar wil de gemeente heen? Welke sectoren wil zij stimuleren en op welke wijze? En wat past niet bij deze gemeente? Tevens lijkt het nuttig te blijven investeren in de relatie met de lokale ondernemers teneinde de basis voor lokaal economisch succes te versterken.

Conclusies en aanbevelingen

Hoofdconclusie

Sinds 2011, het jaar dat de gemeente Stichtse Vecht werd gevormd, heeft de gemeente de uitdaging om het economisch beleid aan te scherpen serieus opgepakt. In een aantal fasen is gewerkt aan een coherente economische visie op de toekomst van de gemeente, uitgewerkt in een programma met concrete activiteiten. Daarbij is actief samenwerking gezocht met de lokale ondernemers en is capaciteit binnen het ambtelijk apparaat gecreëerd. Veel voorgenomen activiteiten zijn gerealiseerd, sommigen (nog) niet. Echter of het beleid het gewenste effect heeft gesorteerd (doelen behaald?), is moeilijk vast te stellen.

Aan de gemeente willen wij meegeven dat het na alle inspanningen nu tijd is voor reflectie en focus, voordat het economisch beleid verder wordt uitgebouwd en doorgezet. Dit rapport kan daarbij helpen.

Deelconclusies

1. Sinds de vorming van de nieuwe gemeente Stichtse Vecht heeft de gemeente serieuze stappen gezet in het ontwikkelen van een beleid gericht op het stimuleren van de lokale economie en het ondersteunen van de lokale ondernemers.
2. Die stappen worden geschaagd door een heldere analyse van de lokale economie, een daarop gebaseerde economische visie en nauwe overleg met (georganiseerde ondernemers).
3. Die analyse en visie vormden de basis voor het formuleren van hoofd- en nevendoelen voor het beleid. Hoofddoel was en is het stimuleren van de economische positie van de gemeente Stichtse Vecht in de regio Utrecht. Het verbeteren van de dienstverlening aan ondernemers behoorde tot de nevendoelen.
4. Het beleid is uitgewerkt in een programma met een zeer groot aantal concrete activiteiten, die vaak - maar niet altijd - 'smart'¹ waren geformuleerd.
5. Anno 2018 kan worden vastgesteld dat veel voorgenomen activiteiten tot de gewenste resultaten hebben geleid, zoals:
 - de dienstverlening aan ondernemers door de gemeente is verbeterd;
 - de samenwerking met ondernemers is verbeterd;
 - er is een aanpak van de kantorenleegstand ontwikkeld;
 - er zijn stappen gezet naar snel internet in het buitengebied.

Een aantal subdoelen is niet gehaald en sommige activiteiten zijn *on-going* processen of ontberen een duidelijk einddoel.

6. Door gebrek aan data blijkt het niet altijd mogelijk resultaten van beleid te meten. Zo beschikt de gemeente niet over gegevens over de bezettingsgraad van winkel- en bedrijfspanden.
7. In het beleid heeft gedurende de laatste jaren de inbedding in en relatie met het regionaal economisch beleid te weinig prioriteit gegeven. Voor het bereiken van bepaalde doelen, bijvoorbeeld oplossen leegstand kantoren, is samenwerking en afstemming met buurgemeenten en provincie onontbeerlijk.
8. Het grote aantal activiteiten illustreert het actieve beleid van de gemeente, maar niet altijd is de relatie van de individuele activiteiten met het hoofddoel van beleid even eenduidig. Het mozaïek van activiteiten,

¹ SMART staat voor Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden.

met andere woorden, mist een sjabloon, waardoor het zicht op het eindbeeld - een verbeterde economische positie - is vertroebeld.

Aanbevelingen

1. Maak nu keuzes en stel opnieuw prioriteiten in het economisch beleid.

Uit dit rapport blijkt dat het economisch beleid resultaat heeft opgeleverd. Het nieuwe college, aangetreden in 2018, treft een solide, brede basis om op verder te werken. Doorwerken met het brede pakket van maatregelen en aanpakken brengt echter het risico met zich mee dat het beleid steeds verder gefragmenteerd raakt. Daarom bevelen wij aan om nu keuzes te maken en opnieuw prioriteiten te stellen in het economisch beleid: waar wil de gemeente heen? Welke sectoren wil zij stimuleren en op welke wijze? En, wat past niet bij deze gemeente?

2. Verminder het aantal doelen.

Kiezen maakt het mogelijk om te verdiepen in onderdelen van het huidige beleid en andere te laten vallen. Het bewust laten vallen van doelstellingen is belangrijk, om geen verwachtingen te creëren naar ondernemers die de gemeente niet waar kan maken in de komende bestuursperiode(n). Minder doelen biedt tevens een betere mogelijkheid tot monitoring en evaluatie, ook ten behoeve van de gemeenteraad.

3. Formuleer bij herijking en keuze voor nieuwe instrumenten helder waarom voor die instrumenten is gekozen. Organiseer een eigen meting van tevredenheid en wensen van lokale ondernemers.

Bij herijking en keuze voor nieuwe instrumenten is het aan te raden helder te formuleren waarom voor die instrumenten is gekozen, met andere woorden, hoe zij bijdragen aan het gewenste resultaat. Eveneens is aan te bevelen een eigen meting te organiseren van tevredenheid en wensen van lokale ondernemers. De vaak gebruikte Lexnova-peiling is daarvoor te onnauwkeurig.

4. Zorg voor samenhang tussen de verschillende onderdelen in de gemeente en blijf actief de samenwerking zoeken met andere, omliggende gemeenten en de provincie (EBU).

Daarnaast is het belangrijk om te blijven zorgen voor samenhang tussen de verschillende onderdelen in de gemeente. De economie van Stichtse Vecht staat niet op zichzelf. Sterker nog, de gemeente kan het meest invloed uitoefenen op de economie door zaken te faciliteren die niet per se onder economisch beleid vallen; denk aan het verzorgen van een goede infrastructuur en het handhaven van een goedlopende dienstverlening naar zowel burgers als ondernemers. De gemeente realiseert zich dat economisch beleid niet ophoudt bij de afdeling Economische Zaken. Ook houdt economisch beleid niet op bij de gemeentegrens (denk aan kantorenbeleid, arbeidsmarkt). We raden de gemeente dan ook aan om actief de samenwerking te blijven zoeken met andere, omliggende gemeenten en de provincie, alsook met de EBU.

5. Blijf de dienstverlening aan ondernemers (en burgers) verder stroomlijnen. Doe aan beter verwachtingsmanagement.

Ondernemers en ambtenaren zeggen dat er gewerkt wordt aan het verbeteren van de dienstverlening aan ondernemers (en burgers). De gemeente moet zich blijven inspannen om dit verder te stroomlijnen. Daarbij kan ook op dit terrein nog winst worden behaald door beter verwachtingsmanagement. Ondernemers hebben behoefte aan zekerheid en vragen om meer duidelijkheid. Door heldere communicatie over de verantwoordelijkheden en mogelijkheden van de gemeente kan sneller duidelijkheid worden gegeven over wat wel kan en wat niet kan.

6. Blijf de samenwerking met de ondernemers zoeken, zowel individueel als via lokale ondernemersverenigingen en leg contact met groepen ondernemers die buiten beeld zijn gebleven.

Welke stappen het nieuwe college ook wil zetten, het verdient aanbeveling daarbij de samenwerking met de ondernemers te blijven zoeken. Daarbij is het belangrijk om bewust te zijn van het feit dat niet alle ondernemers zijn vertegenwoordigd door de lokale ondernemersverenigingen. Contact leggen met groepen ondernemers die buiten beeld zijn gebleven – zoals de agrarische sector – is een uitdaging, maar zorgt ervoor



Endelhovenlaan 1, 3601 GR Maarssen
Postbus 1212, 3600 BE Maarssen
T 0346 25 40 00 F 0346 25 40 10
www.stichtsevecht.nl

dat de gemeente inzicht houdt in alle soorten belangen. Dit is belangrijk en helpt de gemeente om een realistisch beeld van draagvlak en weerstand te behouden.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding voor het onderzoek en context

2 september 2010. Ondernemers uit de nieuw te vormen gemeente Stichtse Vecht vinden het tijd om hun wensen en ideeën over het lokale economische beleid te uiten aan de toekomstige volksvertegenwoordigers. Ze organiseren in samenwerking met onder meer de Kamer van Koophandel een bustour langs een aantal bedrijven in de nieuwe gemeente. In de bus zitten ondernemers en (toekomstige) raadsleden. Op elke locatie is er een rondleiding in het bedrijf. De ondernemers nemen geen blad voor de mond. De nieuwe gemeente zal meer moeten doen aan de lokale economie. Ze pleiten onder meer voor betere communicatie met de gemeente en een betere dienstverlening. De boodschap wordt kracht bijgezet met een Tienpuntenplan, een uitwerking van punten die de ondernemers graag terug willen zien in college- en raadsprogramma's van de nieuwe gemeente.

Inmiddels zijn we twee raadsperioden verder en is het tijd om de balans op te maken. Heeft de nieuwe gemeente Stichtse Vecht de punten van ondernemers opgepakt? Hoe is het lokaal economisch beleid vormgegeven? De rekenkamercommissie van de gemeente Stichtse Vecht onderzocht dit beleid. De resultaten van dit onderzoek, dat is uitgevoerd door Regioplan, liggen hier voor.

1.2 Probleemstelling en onderzoeksvragen

De rekenkamercommissie heeft zich voor dit onderzoek laten leiden door de volgende vragen: wat wil de gemeente bereiken, wat gaat zij hiervoor doen en wat mag het kosten? Daaruit volgt ook een terugblik: wat heeft de gemeente bereikt en wat heeft zij hiervoor gedaan?

De centrale vraag luidt:

Welke doelstellingen zijn door de gemeente Stichtse Vecht in de afgelopen vier jaar geformuleerd ten aanzien van bevordering van de lokale economie en welke acties/activiteiten waren hieraan verbonden tegen welke kosten?

Deze algemene vraag is vertaald in onderzoeksvragen die op hun beurt richting gaven aan het onderzoek:

1. Is er een visie waar men in de gemeente naartoe wil met de lokale economie?
2. Welke doelstellingen zijn door de gemeente Stichtse Vecht in de afgelopen vier jaar geformuleerd ten aanzien van bevordering van de lokale economie en welke acties/activiteiten waren hieraan verbonden tegen welke kosten?
3. In hoeverre waren deze doelstellingen en acties/activiteiten gericht op ondernemers/bedrijven?
4. Welke rol hebben ondernemers/bedrijven in de gemeente gehad bij het formuleren van deze doelen en/of het uitvoeren van de daarbij horende acties/activiteiten?
5. Op welke wijze wordt samengewerkt en afgestemd met de omgeving, in het bijzonder de gemeente en de provincie Utrecht? Is er afstemming met de Utrechtse Economic Board, op welke wijze is er overleg met de U10 op het terrein van lokale/regionale economie?
6. Welke effecten heeft het op hen gerichte economische beleid gehad op ondernemers en bedrijven?
7. Had een beter en goedkoper economisch beleid ten gunste van ondernemers/bedrijven gevoerd kunnen worden en indien dit het geval is, waarom is dat dan niet gebeurd?
8. Welke lessen kunnen uit dit onderzoek getrokken worden voor de toekomst?

1.3 Afbakening van het onderzoek

In dit onderzoek hebben we ons gericht op het economisch beleid vanaf de vorming van de nieuwe gemeente Stichtse Vecht. Het startpunt ligt in 2011, vlak nadat de ondernemers hun onvrede uitten. We behandelen het economisch beleid van de gemeente in brede zin. Dat wil zeggen dat we op voorhand geen beleidsterreinen hebben uitgesloten, zolang er maar een relatie is met het ondernemersklimaat. Dit onderzoek is gestart vlak voor de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2018. De laatste gesprekken zijn gevoerd in september 2018.

1.4 Aanpak van het onderzoek en verantwoording

Om tot de beantwoording van de onderzoeksvraag te komen, hebben we de volgende onderzoeksfasen doorlopen:

1. Documentanalyse

Visiedocumenten, beleidsdocumenten en onderzoeksrapportages die bij de gemeente beschikbaar zijn, zijn bestudeerd (zie bijlage). Belangrijke bronnen voor dit onderzoek waren bijvoorbeeld:

- Focus op morgen (2013);
- Economische toekomstvisie Stichtse Vecht 2025 (2014);
- Programma economie (2015) en bijbehorende monitors (2015-2018).

Het bestuderen van deze documenten heeft geleid tot een beschrijving van het karakter van het gemeentelijk economisch beleid en de ondernemersgerichtheid van dat beleid.

2. Interviews buiten de ambtelijke organisatie

Dit onderzoek baseert zich naast documentanalyse op interviews. Het onderzoek is gestart met een verkennend gesprek met drie beleidsambtenaren van de afdeling Economische Zaken (EZ). Daarna hebben er telefonisch en face-to-face interviews met (vertegenwoordigers van) ondernemers plaatsgevonden.

Ondernemers zijn door ons persoonlijk benaderd. We hebben hen geselecteerd vanwege hun connectie met de gemeente, via de ondernemersvereniging OVSV of via de andere deelnemende ondernemers (*snowball sampling*). Er is in totaal met vijftien ondernemers gesproken. Onder hen zijn de voorzitter van de ondernemersvereniging OVSV, de voorzitter van winkeliersvereniging Bisonspoor, voorzitter van de BIZ in Maarssen-Dorp en de voorzitter van de zzp-vereniging. Ook waren er ondernemers die met geen van deze organisatievormen te maken hebben.

In de gesprekken werd dieper ingegaan op de ervaren veranderingen in de afgelopen jaren in het economisch beleid van de gemeente Stichtse Vecht en de betekenis hiervan voor lokale ondernemers. De gevoerde gesprekken waren van belang voor deze evaluatie, omdat daarmee een beeld verkregen werd van het oordeel over het economisch beleid en de achtergronden/onderbouwing daarvan. Daarnaast hebben we gevraagd in welke mate het economisch beleid wordt ervaren als beleid voor – *en met* – ondernemers. Daarom was het voor deze evaluatie van belang de ondernemers in voldoende mate aan het woord te laten.

Om inzicht te verkrijgen in de regionale samenwerking van de gemeente Stichtse Vecht op het gebied van economisch beleid, hebben we gesprekken gevoerd met de voorzitter van de Economic Board Utrecht en de ex-vertegenwoordiger van Stichtse Vecht in samenwerkingsverband van 10 Utrechtse gemeenten U10 (tevens ex-wethouder Economische Zaken).

3. Interviews binnen de gemeente Stichtse Vecht

Na de documentanalyse en de interviews met ambtenaren en regionale samenwerkingspartners, hebben we verdiepende groeps gesprekken gehouden met in totaal zes beleidsambtenaren van EZ. Hierbij was met name aandacht voor het uitvragen van oordelen van het gemeentelijk apparaat over het economische programma en de gerichtheid daarvan op ondernemers/bedrijven, over hoe het lokaal economisch beleid zich

in de afgelopen periode (2014-2018) heeft ontwikkeld en over hoe en in welke mate de beleidsinzet in hun beleving heeft bijgedragen aan bevordering van de lokale economie. Daarnaast stelden deze gesprekken ons in staat de uitkomsten van de bevraging van ondernemers te vergelijken met de visies en standpunten van de gemeente op deze punten.

Na het eerste zomerreces van het nieuwe bestuur, zijn we in gesprek gegaan met de wethouder en met raadsleden. In het gesprek met de wethouder hebben we gesproken over de stand van zaken in het economisch beleid, de werkbaarheid van het Programma economie en de ambities van het huidige bestuur. Op dezelfde dag hebben we ook raadsleden van negen van de tien fracties gesproken. In een groepsgesprek hebben we het met hen onder meer gehad over de informatiebehoefte en de betrokkenheid van de raad bij het economisch beleid.

1.5 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk schetsen we het speelveld waarbinnen de gemeente haar beleid vormt en uitvoert. We schetsen de economische situatie van de gemeente en de mogelijkheden en beperkingen voor beleidsmatige invloed. Daarna presenteren we het kader voor de analyse, het normenkader. De resultaten van ons onderzoek presenteren we in de daaropvolgende hoofdstukken.

Aan de hand van beleidsdocumenten beschrijven we in hoofdstuk 4 de inhoud en de totstandkoming van de plannen en ambities in het economische beleid van de gemeente Stichtse Vecht. In hoofdstuk 5 focussen we ons op de evaluaties van het programma. We zetten de kernpunten van de programmamonitor uiteen, aangevuld met inzichten uit de gevoerde gesprekken met ambtenaren. Deze zijn naast de resultaten uit onze interviews en een eerder uitgevoerde ondernemerspeiling gelegd. Het naast elkaar leggen van het beleid, de uitvoering en de effecten ervan stelt ons in staat om in hoofdstuk 6 het normenkader in te vullen.

2 Lokaal economisch beleid; context

In dit onderzoek staat het lokaal economisch beleid van de gemeente Stichtse Vecht centraal. We besteden hierbij aandacht aan de relatie en communicatie tussen de gemeente en de ondernemers uit het gebied.

Alvorens daarop in te gaan schetsen we de context waarbinnen dat beleid zich kan ontploegen. We kijken met name naar de mogelijkheden van de gemeente om economisch beleid te voeren en de invloed van de omgeving van Stichtse Vecht op de lokale economie.

2.1 Rol gemeenten

Gemeenten krijgen een steeds belangrijkere positie in het vormgeven en het uitvoeren van beleid op diverse domeinen. In de afgelopen jaren is vooral de toegenomen rol van gemeenten op het sociale domein in het centrum van de belangstelling komen te staan. De decentralisaties van zorg, werk en jeugdhulp hebben sinds 2015 veel verantwoordelijkheden naar het gemeentelijk niveau verlegd.

Op het economische domein is het beeld veel minder scherp. Er liggen bij de gemeente geen wettelijke taken waar het specifiek gaat om (lokaal) economisch beleid. Bovendien hebben lokale overheden betrekkelijk weinig invloed op de ontwikkeling van werkgelegenheid of werkloosheid. Gemeenten waren jaren geleden actief met grondbeleid en het aanleggen van bedrijventerreinen, maar de kredietcrisis van 2008 en haar nasleep hebben het enthousiasme daarvoor danig verminderd. Lokaal economisch beleid richt zich derhalve vooral op de randvoorwaarden voor het economisch presteren.² In het algemeen kan lokaal economisch beleid worden omschreven als het versterken en ontwikkelen van een duurzaam economisch klimaat, ondernemersklimaat en vestigings- en verblijfsklimaat.

Onderwerpen binnen het lokaal economisch beleid zijn onder meer:

- ondernemerschap;
- gebiedsontwikkeling;
- bedrijventerreinen;
- detailhandelsvoorzieningen.

Een eerste vereiste voor gemeentelijk economisch beleid is echter het hebben van kennis van en een duidelijke visie op de ontwikkeling van de lokale economie.

Een dergelijke gemeentelijke visie wordt over het algemeen geformuleerd in nota's met betrekking tot deelaspecten van de lokale economie, zoals een detailhandelsvisie of nota toerisme. Maar gemeenten kennen ook binnenstadvisies, parkeervisies, evenementenvisies, et cetera.

Als het goed is, schetsen deze visies het wensbeeld op een korte of middellange termijn. Dat beeld is bij voorkeur vertaald in reële, na te streven, beleidsdoelen.

Om de gekozen beleidsrichtingen verder vorm en inhoud te geven, staat de gemeenten een aantal instrumenten ter beschikking. Dat zijn soms concrete instrumenten, soms algemenere beleidsinitiatieven.

² Zoals glasvezel voor snel internet of goede fysieke infrastructuur.

We noemen:

- het faciliteren van ondernemers en bedrijfsleven;
- het acquireren van nieuwe bedrijven/vestigingen;
- ruimtelijk beleid (bedrijventerreinen, bereikbaarheid, bestemmingen, openbare ruimte, wegen et cetera);
- arbeidsmarkt(beleid), (behoud) werkgelegenheid;
- het verbeteren van het vestigingsklimaat voor bedrijven;
- focus op een bepaald terrein, bijvoorbeeld toerisme, recreatie, voedsel, gezondheid of logistiek;
- het verstevigen van netwerken tussen ondernemers en ondernemers en overheid;
- het vervullen van een regiefunctie tussen overheden, bedrijfsleven en andere organisaties;
- directe ondersteuning van bedrijfsleven/ondernemers;
- het aanpassen/verbeteren van lokale regelgeving, zoals vergunningenbeleid;
- verbeteren fysieke toegankelijkheid van bedrijven door verkeersbeleid en/of parkeerbeleid;
- directe ondersteuning van starters met advies of goedkope ruimtes;
- kennisdeling door workshops, bedrijvenbezoeken en dergelijke;
- citymarketing;
- het uitzetten van toeristische routes;
- het mede-initiëren en organiseren van evenementen.

In een schema gezet kan het scala aan instrumenten als volgt worden weergegeven:

Tabel 2.1 Mogelijke beleidsinstrumenten lokaal economisch beleid

| | Stimulerend | Regulerend |
|----------------------|---|--|
| Juridisch | Deregulering Ontheffingen Verordeningen | Verordeningen Bestemmingsplannen Vergunningen |
| Financieel | Subsidies Ondersteuning Huur/grondbeleid | Heffingen Boetes |
| Communicatief | Promotie Samenwerking/netwerken Voorlichting Kennisdelen (City)marketing Evenementen | Gebodsbepalingen Voorlichting Regievoering |
| Ruimtelijk | Toeristische routes Fysieke maatregelen Bereikbaarheid Onderhoud wegen en openbare ruimte | Ruimtelijke plannen Verkeerscirculatieplannen Parkeerbeleid Milieuzones |
| Overig | Arbeidsmarktbeleid Onderwijsbeleid Woonbeleid Acquireren bedrijven | |

Een gemeente heeft niet alle ontwikkelingen zelf in de hand. Conjunctuur, landelijk of provinciaal beleid en regionale initiatieven zijn variabelen waar gemeenten mee worden geconfronteerd en waar zij op moeten reageren. Tegelijkertijd zijn zij in samenwerkingsverbanden wel in de positie om deze variabelen vorm te geven.

2.2 De omgeving

Weinig gemeenten zijn zo omgeven door economische topregio's als Stichtse Vecht. De gemeente grenst aan de stad Utrecht, een stad die als een magneet economische activiteit naar zich toetrekt³. De economie in de regio wordt gestimuleerd door de Economic Board Utrecht (EBU). In die EBU vinden netwerkpartners uit de regio elkaar, waaronder gemeenten. Een aantal van die gemeenten is ook vertegenwoordigd in de U10.⁴ In dat verband streeft men naar economische samenwerking, profilering, afspraken over werk- en winkelgebieden en regionale profilering. Daarnaast stelt de U10 zich doelen op andere domeinen zoals wonen, mobiliteit en energietransitie. Door de provincie Utrecht worden belangrijke kaders geschetst voor het beleid in de regio op terreinen als ruimte en economie.

Ten noorden van de gemeente Stichtse Vecht bevindt zich de Metropoolregio Amsterdam, inclusief de luchthaven Schiphol. Er is betrekkelijk weinig institutioneel verband tussen Stichtse Vecht en deze regio, maar de economische invloed is evident.

Tot slot mag in dit kader de aanwezigheid van een universiteit binnen de gemeentegrenzen niet onvermeld blijven; de Nyenrode Business Universiteit.

2.3 Het feitelijk beeld

In 2014 verrichtte onderzoeksbureau Ecorys een studie naar de economie van Stichtse Vecht.⁵ Het bureau omschreef de lokale economie als "een heel interessante en diverse economie". Het economisch zwaartepunt ligt in het verstedelijkte zuiden van de gemeente, met daaromheen rust, ruimte en recreatieve mogelijkheden langs de Vecht, historische kernen en een groenblauw buitengebied.

De fusiegemeente telt bijna 65.000 inwoners en een kleine 6.000 bedrijven. Er is sprake van een mix van bedrijven naar omvang en sectoren. De sectoren handel en zakelijke dienstverlening zijn relatief sterk vertegenwoordigd in de gemeente (tabel 2.2).

Tabel 2.2 Banen naar sector 2017 (%)

| Onderwerp | Stichtse Vecht | Nederland |
|-----------------------------|----------------|-----------|
| Industrie | 11,3 | 16,0 |
| Landbouw | 2,1 | 2,6 |
| Handel | 26,9 | 17,8 |
| Collectieve dienstverlening | 25,1 | 29,8 |
| Zakelijke dienstverlening | 32,4 | 31,5 |
| Overige dienstverlening | 2,3 | 2,3 |

Bron: Waarstaatjegemeente.nl (2017)

Stichtse Vecht kent een sterke uitgaande pendel en is dus meer woon- dan werkgemeente. Opvallend is het relatief grote aantal zelfstandigen zonder personeel (zzp) woonachtig in de gemeente. De zzp'ers vertegenwoordigen namelijk 23 procent van alle banen in Stichtse Vecht, tegen landelijk 11 procent.

Binnen de gemeente staat in 2016 54.000m² kantoorruimte leeg. Dat is 34 procent van het totaal aantal kantoorvierkantemeters.⁶ Het Nederlands gemiddelde ligt dan op 19 procent. In 2018 is de leegstand iets afgenomen maar Stichtse Vecht blijft de Nederlandse ranglijst aanvoeren als gemeente met relatief de meeste leegstaande vierkante meters in kantoren.

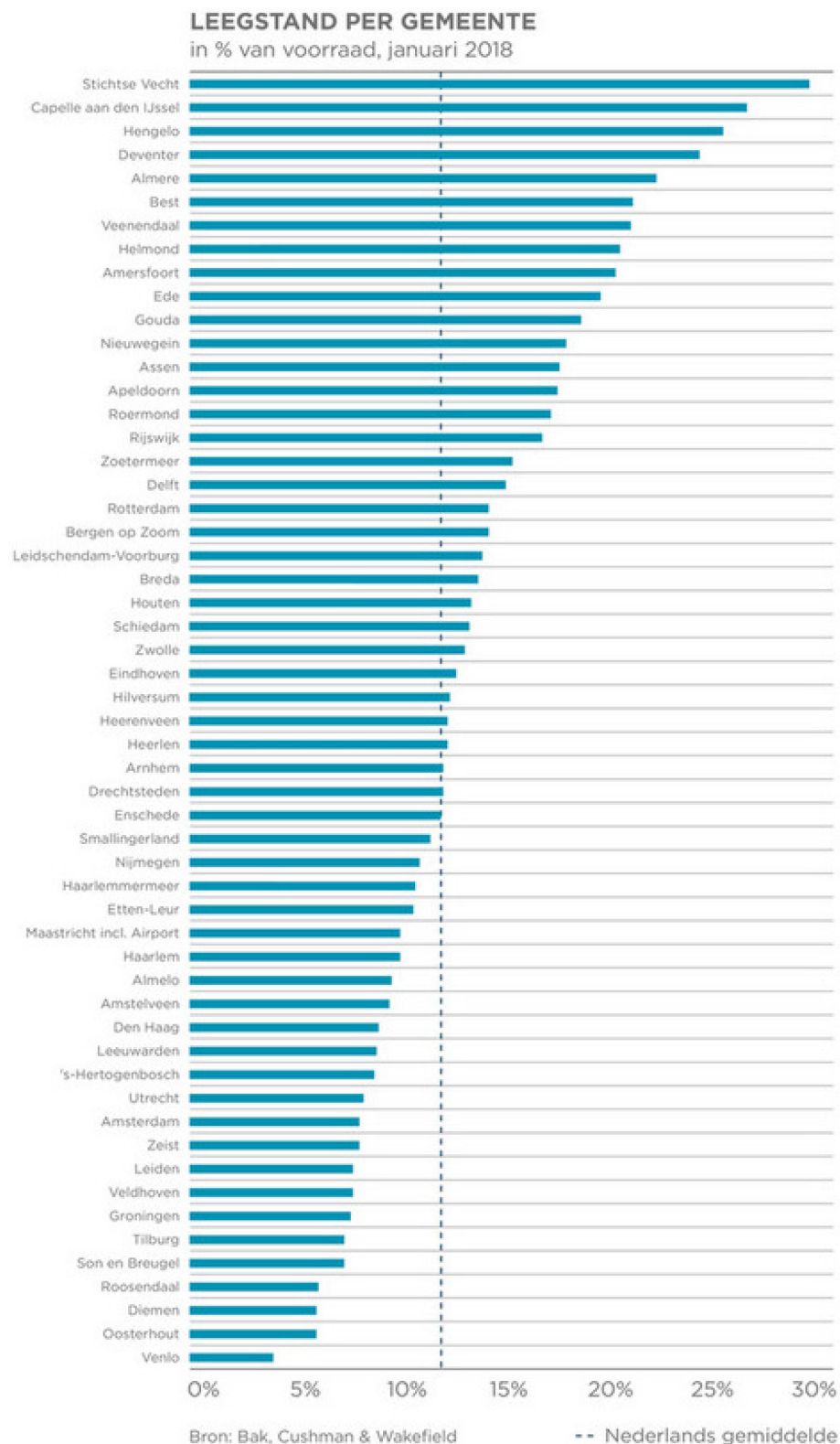
³ Zie: <http://www.utrecht-monitor.nl/economie-inkomen/economie/economische-ontwikkeling>

⁴ Voor samenstelling, zie: <http://www.utrecht10.nl/>.

⁵ Economische toekomstvisie Stichtse Vecht 2025 (Ecorys; 7-10-2014).

⁶ Bron: [Cushman&Wakefield \(2016\)](https://view.publitas.com/cushmanwakefield/factsheets-nederland-december-2016/page/2-3) via: <https://view.publitas.com/cushmanwakefield/factsheets-nederland-december-2016/page/2-3> (geraadpleegd op 23-10-2016)

Figuur 2.1 Kantorenleegstand per gemeente



Bron: Bak, Cushman & Wakefield 2018

Naast kantorenleegstand is winkelleegstand in veel Nederlandse gemeenten een probleem (o.a. door de toename van online winkelen). Landelijk staat in 2016 10 procent van het winkelvloeroppervlak leeg. In Stichtse Vecht staat in 2016 6,3 procent van het winkelvloeroppervlak leeg.⁷ Dat is ongeveer gelijk aan het provinciaal gemiddelde van 6 procent.

Zzp'ers in Stichtse Vecht verdienen gemiddeld een hoger inkomen dan landelijk: gemiddeld € 40.000 ten opzichte van gemiddeld € 33.000 per jaar landelijk.

De werkloosheid in Stichtse Vecht is al jarenlang ruim een procentpunt lager dan landelijk. In 2017 was 4,8 procent van de beroepsbevolking werkloos, tegen 6,1 procent landelijk. De licht vergrijzende bevolking van Stichtse Vecht telt relatief weinig huishoudens die afhankelijk zijn van een bijstandsuitkering: slechts 3,1 procent van alle huishoudens, tegen landelijk 6,7 procent. Daarentegen telt de gemeente relatief veel huishoudens met een hoog inkomen. De beroepsbevolking is relatief hoog geschoold.

Mede als gevolg van de fusie van de voormalige gemeenten Breukelen, Loenen en Maarssen is er sprake van duidelijke verschillen tussen de delen van de gemeente. In het noorden en westen van de gemeente bevinden zich kleine, landelijke kernen. De zuidelijke zijde van Stichtse Vecht kenmerkt zich door meer verstedelijkt gebied. Er bestaat een harde, duidelijke as, gevormd door de A2, het spoor en het Amsterdam-Rijnkanaal (figuur 2.2). Deze as wijkt in diverse opzichten af van de overige delen van de gemeente. Zo is de as zeer goed bereikbaar, kent het gebied een ander soort bedrijvigheid en een meer stedelijke beleving dan elders in de gemeente Stichtse Vecht. De bedrijven die er gevestigd zijn, opereren veelal op een hoog schaalniveau: klanten bevinden zich door heel Nederland.

Figuur 2.2 De economische geografie van Stichtse Vecht



Bron: Programma economie 2015-2018 Gemeente Stichtse Vecht (2015)

⁷ Bron: CBS, provincie Utrecht (2016) via <http://staatvanutrecht.nl/thema/commercieel-vastgoed> (geraadpleegd op 23-10-2018)

2.4 De beleving

De gemeente heeft bij het formuleren van beleid te maken met de hierboven gepresenteerde feitelijkheden. Daarnaast zijn de beleving en de ervaring van ondernemers van belang. In 2015 peilde Lexnova de mening van de ondernemers in de gemeente over aspecten van de lokale economie en de gemeentelijke dienstverlening. Over het algemeen waardeerden de ondernemers in Stichtse Vecht de verschillende aspecten een stuk minder goed dan het Nederlands gemiddelde. Een uitzondering hierop vormde, opvallend genoeg, de ervaren regeldruk.

Tabel 2.3 Ondernemerspeiling 2015 (rapportcijfers)

| Onderwerp | Stichtse Vecht | Nederland |
|--|----------------|-----------|
| Ondernemingsklimaat | 6,08 | 6,67 |
| Vestigingsklimaat | 5,98 | 6,54 |
| Directe dienstverlening | 5,78 | 6,23 |
| Juiste prioriteiten in economisch beleid | 8% | 16% |
| Regeldruk hoog | 38,8% | 44,5% |

Bron: Ondernemerspeiling KING gemeente Stichtse Vecht uitgevoerd door Lexnova advies en onderzoek (augustus 2015)⁸

Uit de peiling bleek verder dat ondernemers in 2015 de wijze waarop de gemeente Stichtse Vecht samenwerkt met ondernemers en hen betreft bij het beleid dit waardeerden met een 5,0. Een vijfde van de ondernemers vond dat de gemeente doet wat ze zegt, een derde was het hiermee oneens. De grootste groep (46%) was neutraal (niet eens/niet oneens) op dit thema.

Bijna een vijfde (18%) van de ondernemers vond in 2015 dat de gemeente voldoende betrokken is bij ondernemers, 39 procent vond dat echter niet. De grootste groep (43%) was weer neutraal. Ongeveer een zesde (16%) van de ondernemers vond dat de gemeente zich flexibel opstelt als dat nodig is, 45 procent was het hier echter niet mee eens. De communicatie en voorlichting vanuit de gemeente werden met een 5,4 gewaardeerd.

Er werd in 2015 dus een aantal onvoldoendes gescoord. De cijfers bevinden zich iets onder het landelijke beeld van 2015. In hoofdstuk 5 vergelijken we deze cijfers met de peiling uit 2017 om een indicatie te krijgen van de mogelijk veranderende beleving van de ondernemers.

2.5 Samenvattend

De invloed van de gemeente op de lokale economie is begrensd. De economie van Stichtse Vecht wordt beïnvloed door de grote buurgemeenten Amsterdam en Utrecht, de Rijksoverheid, de provincie en door de wereldeconomie. De staat van de lokale economie in Stichtse Vecht lijkt goed en gezond te zijn, ondanks het relatief hoge leegstandspercentage van kantoorruimte. Desondanks zijn ondernemers niet onverdeeld tevreden.

Tegen deze achtergrond is het beleid van de gemeente door ons geanalyseerd. In de komende hoofdstukken doen we verslag.

⁸ Dit onderzoek vindt plaats onder 18.000 ondernemers in 408 woonplaatsen. Zie www.lexnova.nl

3 Normenkader

In de voorgaande hoofdstukken zijn de onderzoeksvragen geformuleerd en is het speelveld geschetst waarbinnen de gemeente beleid moet uitvoeren. Teneinde dat beleid te kunnen toetsen, hebben we een normenkader ontwikkeld dat richting geeft aan de analyse. Dat kader is als volgt:

Tabel 3.1 Normenkader

| Norm | Criterium |
|--|---|
| 1. De gemeente Stichtse Vecht beschikt over expliciete en consistente visie op het economisch beleid en op dat van lokaal ondernemerschap in het bijzonder | De visie is vastgelegd in een visiedocument |
| 2. De gemeente heeft actueel inzicht in de aard, omvang, ontwikkeling en de knelpunten ten aanzien van de lokale economie en specifiek in de vragen die leven bij ondernemers | De gemeente onderzoekt periodiek de lokaal economische situatie en de behoeften en ervaringen van ondernemers |
| 3. De visie is vertaald naar concrete doelstellingen | De visie is vastgelegd en uitgewerkt in doelen en bijbehorende plannen |
| 4. Doelen en plannen op het gebied van economie en ondernemerschap zijn specifiek, meetbaar en tijdgebonden | A. Specifiek: er is een uitleg mogelijk, eenduidig B. Meetbaar: de realisatie van doelen is te meten (kwantitatief, kwalitatief) C. Tijdgebonden: er is aangegeven wanneer doelen moeten worden bereikt |
| 5. De gemeente heeft beschreven en onderbouwd welke (sturings)instrumenten zij inzet | Beleidsplannen bevatten sturingsinstrumenten. De gemeente zet deze in |
| 6. De gemeente Stichtse Vecht heeft zicht op de effectiviteit van economisch beleid | A. De opbrengsten en effecten van het beleid worden nauwkeurig en regelmatig gemonitord B. De resultaten van monitoring worden gebruikt om het beleid aan te passen |
| 7. Het economische beleid van de gemeente Stichtse Vecht is doelmatig en doeltreffend | Het beleid heeft geleid tot concrete effecten voor ondernemers in de regio |
| 8. In het lokaal economisch beleid wordt aangesloten bij wensen en ideeën van lokale ondernemers. | A. Inbreng van ondernemers en bedrijven wordt meegenomen in de doelen en plannen B. Mogelijkheden tot samenwerking met of uitbesteding aan ondernemers bij het realiseren van doelen en plannen zijn indien gewenst/mogelijk toegepast |
| 9. Bij de relevante stakeholders is draagvlak voor het lokaal economisch beleid van de gemeente en de uitvoering daarvan | Beleid is uitgewerkt in afspraken met stakeholders |
| 10. De gemeente heeft een heldere visie op haar positie, mogelijkheden en rol binnen de lokale en regionale economie | Bij het opstellen van gemeentelijke plannen is rekening gehouden met regionaal economisch beleid |
| 11. De informatiepositie van de gemeenteraad met betrekking tot het lokaal economisch beleid is toereikend | A. Raadsleden hebben relevante informatie tot hun beschikking B. Raadsleden hebben naar hun mening voldoende mogelijkheden om kaders te stellen |

4 Het beleid van de gemeente

4.1 Focus op morgen

Binnen de samenstellende gemeenten Breukelen, Loenen en Maarssen bestond betrekkelijk weinig aandacht voor de lokale economie. In de nieuw samengestelde gemeente Stichtse Vecht kwam hier aanvankelijk niet direct verandering in, onder andere als gevolg van noodzakelijke bezuinigingen. Mede door de impuls van het Tienpuntenplan van de ondernemers uit 2010 kwam daar later verandering in.

In januari 2013 stelde de gemeenteraad de toekomstvisie Stichtse Vecht vast: Focus op morgen. Daarin zijn de contouren geschetst voor een visie op de lokale economie. Klip en klaar wordt gesteld dat de gemeente een (pro)actief economisch beleid gaat voeren, in samenwerking met het bedrijfsleven en inwoners. De gemeente erkent daarbij dat de relatie tussen overheid, inwoners en andere partijen in het gebied steeds gelijkwaardiger wordt. Zij schaaft zich hiermee binnen de visie van de netwerksamenleving en positioneert de gemeente meer als regisseur dan als beslisser. In de daaropvolgende jaren wordt de formatie op het beleidsterrein sterk uitgebreid. Aanvankelijk waren er heel weinig mensen in de gemeente die zich bezighielden met economie en ondernemerschap (er was één beleidsadviseur EZ in 2012). In 2014 komen daar twee projectmedewerkers bij. De daaropvolgende jaren breidt de formatie zich uit en gaat het team steeds intensiever samenwerken met collega's van aanpalende beleidsterreinen.

De blik op de economische ontwikkeling van de regio wordt in deze visie nog enigszins gestuurd door de economische crisis waarin Nederlands zich dan (2012-2013) bevindt. Er zijn zorgen over de kantorenleegstand, maar ook ziet men kansen in de centraal gelegen corridor langs de A2 en in de samenwerking met de regio's Utrecht en Amsterdam. Ook Nyenrode kan van belang zijn voor de lokale economie, zo stelt de Visie.

Als randvoorwaarde bij het economisch beleid wijst de nota op het belang van duurzame ontwikkeling en aandacht voor de menselijke maat; Stichtse Vecht moet een groene (woon)gemeente voor gezinnen zijn. Concrete uitwerking van onder meer het thema economie dient plaats te vinden langs gerichte visiedocumenten, zoals een economisch-ruimtelijke structuurvisie, een duurzaamheidsvisie en een verkeersvisie.

4.2 Economische Toekomstvisie Stichtse Vecht 2025

In de Economische Toekomstvisie Stichtse Vecht 2025 worden de denkbeelden op economisch terrein uitgewerkt. Deze studie is opgesteld door het bureau Ecorys in het najaar van 2014 in samenspraak met stakeholders (ondernemers, zzp'ers e.a.) uit de gemeente. De studie schetst een 'interessante' en 'diverse' lokale economie. De aanwezige economische structuur wordt gezien als in grote lijnen gezond en de gemeentelijke koers zou gericht moeten zijn op het voortbouwen op reeds aanwezige krachtige sectoren zoals zakelijke dienstverlening, handel en recreatie/horeca.

Op onderdelen worden in de studie van Ecorys ook minder sterke punten gezien. Figuur 4.1 weergeeft de hoofdlijnen van deze sterkte-zwakteanalyse.

Tabel 4.1 Sterkte-zwakteanalyse

| Sterktes | Zwaktes |
|--|---|
| Ondernemen | Ondernemen |
| Gezonde sectorsamenstelling | Regionale ontwikkeling negatief |
| Goede ligging en bereikbaarheid | Aanwezige kwaliteiten voor een aantrekkelijk en goed ondernemingsklimaat worden onvoldoende benut |
| Divers aanbod aan werklocaties | Verpaupering van vastgoed |
| Aanwezigheid van Nyenrode Universiteit | Weinig uitbreidingsruimte |
| Authentiek culinair en recreatief aanbod | Beperkt aanbod hoogwaardige bedrijfsruimten |
| Werken | Werken |
| Klein- en middenbedrijf sterk vertegenwoordigd | Beperkt aandeel beroepsbevolking |
| Handel, gezondheids- en welzijnszorg en specialistische en overige zakelijke dienstverlening grootste sectoren | Groep gedwongen zzp'ers vormt verborgen werkloosheid |
| Groei van de zakelijke dienstverlening | Aandeel vervoer en opslag in relatie tot omvang sector handel |
| Behoorlijk aandeel stuwende bedrijvigheid | |
| Stabiele werkgelegenheid | |
| Startende ondernemers vormen een flexibele schil | Kans op verborgen werkloosheid |
| Werklocaties | Werklocaties |
| Beperkte leegstand bedrijventerreinen | Sommige terreinen zijn verouderd |
| Breukelerwaard en bedrijventerrein Maarssenbroek verkeren in goede staat | Solitaire locaties zijn historisch gegroeid, maar niet meer op hun plaats |
| Bisonspoor is goed ontsloten | Hoge kantorenleegstand |
| Detailhandel | Detailhandel |
| Aantal centrale winkelgebieden met eigen kenmerken | Voorzieningen in de dorpskernen onder druk |
| Groot aanbod in dagelijks-sector | Beperkt aanbod in niet-dagelijks-sector |
| Beperkte winkelleegstand | |
| Hoog besteedbaar inkomen in Stichtse Vecht | |
| Cultuur en recreatie | Cultuur en recreatie |
| Goed recreatieaanbod in het zuiden van de gemeente | Weinig werkgelegenheid |
| Cultureel-historisch aanbod goed | Cultureel aanbod zoals musea etc. beperkt |
| Ligging, natuur, de Vecht en de Plassen | Geen echte trekker |
| Aanwezigheid van Van der Valk | |
| Pendel (woon-werkverkeer) | Pendel (woon-werkverkeer) |
| Iets meer dan de helft van de beroepsbevolking woont en werkt in Stichtse Vecht | Uitgaande pendel groter dan inkomend pendel |
| Pendelrelatie met Utrecht sterk en daarmee ook de basis voor samenwerking | |
| Onderwijs | Onderwijs |
| Alle typen onderwijs zijn vertegenwoordigd | Weinig interactie tussen Nyenrode en de Stichtse Vechtse ondernemers |
| Grote arbeidsmarkt naast de deur (Utrecht en Amsterdam) | |
| Wonen en leefbaarheid | Wonen en leefbaarheid |
| Veel koopwoningen | Weinig huurwoningen voor lagere segment |
| Goed wonen | Als gevolg van de vergrijzing: ouderen minder actief in sociale domein en besteden minder |

Bron: Economische Toekomstvisie Stichtse Vecht 2025, Ecorys

Ecorys benadrukt daarbij dat een actieve inzet gewenst is, want:

“De kwaliteiten van het ondernemingsklimaat zijn in de afgelopen jaren onvoldoende benut. Dat is opvallend in de wetenschap dat het ondernemingsklimaat (DNA) van Stichtse Vecht laat zien dat in zekere zin alle kwaliteiten voor een goed ondernemingsklimaat aanwezig zijn, zoals een goede strategische ligging en bereikbaarheid, divers aanbod aan werklocaties, nabijheid van werknemers, een authentiek culinair en recreatief aanbod, aantrekkelijke woonkernen en zelfs een universiteit.”(p33)

Kansen en mogelijkheden te over, ze dienen alleen wel gepakt te worden. Binnen de gemeentelijke organisatie wordt deze opvatting gedeeld; in de ambtelijke samenvatting van het Ecorysrapport stelt men dat de economie van Stichtse Vecht nog te veel ‘doorhobbelt’ en soms kansen laat liggen.

4.3 Samen verder 2014 – 2018

Terwijl Ecorys de studie uitvoerde, kreeg Stichtse Vecht een nieuw college van B en W. Onder de titel ‘Samen Verder’ presenteerde het college zijn voornemens met de gemeente. Op het terrein van de lokale economie en ondernemen voorspelt het college een proactief beleid, met aandacht voor de samenwerking met ondernemers en de regio. Concreet belooft men het opstellen van een economische visie (Die toen al in gang was; zie boven), minder regels, betere contacten met ondernemers en versterking van de positie van de bedrijfscontactfunctionaris. Nog concreter is het voornemen om bij inkoop extra aandacht te geven aan aanbesteding bij lokale ondernemers. Ook neemt men zich voor de mogelijkheid te verkennen van een lokale Economic Board.

4.4 Programma economie

Een jaar na zijn aantreden presenteert het college samen met de Ondernemersvereniging Stichtse Vecht het Programma economie Gemeente Stichtse Vecht. Dit programma bouwt voort op het profiel van de gemeente, zoals dat is beschreven in Focus op morgen en de Economische Toekomstvisie.

De gemeente kiest voor een rol als regiegemeente: actief verbinden en faciliteren. De structuur van het programma kent vier hoofdpunten:

- Harde as: Werklocaties langs A2, Amsterdam-Rijnkanaal en het Spoor Zachte as: Langs Vecht en buitengebied
- Kernen: Centrumgebieden Maarssenbroek, Maarssen-Dorp, Loenen aan de Vecht en Breukelen Centrum, met nadruk op voorzieningen detailhandel en wonen
- Randvoorwaardelijk & Algemeen: Verbinden en profileren (tussen regio’s), regelgeving, onderwijs-arbeidsmarkt, (digitale) bereikbaarheid, duurzaamheid, veiligheid

Voor elk van de ‘assen’ en de flankerende terreinen worden veel concrete activiteiten en ‘visies en/of beleidskaders’ gepland. In het programma wordt verder veel aandacht besteed aan faciliteren en stimuleren van samenwerking en initiatieven, betere dienstverlening en deregulering.

Figuur 4.1 Schematische weergave economisch profiel gemeente Stichtse Vecht



Bron: Programma economie 2015-2018 Gemeente Stichtse Vecht (2015)

De algehele ambitie van het Programma economie is het stimuleren van de economische positie van de gemeente Stichtse Vecht in de regio Utrecht.

Daarbij zijn de volgende doelen geformuleerd:

- behouden, aantrekken en goed accommoderen van bedrijven en instanties;
- groei bestedingen van inwoners en bezoekers;
- stimuleren werkgelegenheid;
- versterken en ontwikkelen van recreatief aanbod;
- bestaande kwaliteiten en identiteit behouden en versterken.

Het is een meerjarig en dynamisch programma dat elk jaar gemonitord gaat worden. Met 'dynamisch' wordt bedoeld dat wijzigingen of toevoegingen in de loop van de jaren mogelijk zijn.

Ook zijn er middelen toegewezen: tussen 2015-2017 elk jaar € 140.000 in strategische beleids capaciteit. In 2018 nog € 45.000. Daarenboven stelt het college van 2016 tot en met 2018 elk jaar € 100.000 beschikbaar als investeringsbudget. De genoemde € 140.000 en € 100.000 zijn structurele bedragen.

Het programma kent een bijlage met bijna 100 concrete, gedetailleerde uitwerkingen van de voorgenomen acties. Daarbij worden ook de rollen van actoren en verantwoordelijken benoemd en, tijdsplanning, prioritering, et cetera uitgewerkt.

De samenwerking bij het opstellen van het programma tussen gemeente en ondernemers wordt gecontinueerd in een stuurgroep waarin vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en de gemeente zitting hebben: Samen aan Zet. Deze stuurgroep is betrokken bij de uitvoering (vinger aan de pols).

In het uitgebreide programma richt de Stuurgroep de aandacht op een zestal thema's te weten:

- glasvezel;
- arbeidsmarkt;
- recreatie en toerisme;
- transformatie kantoren;
- winkelgebieden;
- BIZ/Parkmanagement.

4.5 Programmabegroting

Na het vaststellen van het Programma economie zijn de prioriteiten daarvan opgenomen in de jaarlijkse programmabegrotingen van de gemeente Stichtse Vecht. Daarin is een aantal heldere en toetsbare effect- en prestatie-indicatoren geformuleerd. Zo werd bijvoorbeeld voor 2018 5 procent minder leegstand van kantoren als doelstelling gehanteerd.

Figuur 4.2 Effect- en prestatie-indicatoren

| Effect- en prestatie-indicatoren | E/P | Bron | Huidig niveau | Doel 2017 | Doel 2018 | Doel 2019 | Doel 2020 |
|--|-----|--------|---------------|-----------|-----------|-----------|-----------|
| Programma Economie | | | | | | | |
| Bedrijventerreinen:aantal ondernemersfondsen | P | Meting | 0 | 1 | 3(+2) | 3(0) | 3(0) |
| Transformatie kantoren: minder meters | P | Meting | - | 5-10% | 5% | 5% | 5% |
| Transformatie kantoren: Plancapaciteit minder meters | P | Meting | - | 50% | 0 | 10% | 5% |
| Glasvezel: aantal te verglazen bedrijventerreinen | P | Meting | 0 | 25% | 50% | 50% | 50% |
| Versterken Kernen en centrumgebieden; aantal Bedrijven Investeringszones | P | Meting | 0 | 1 | 2(+1) | 2(0) | 2(0) |
| Aantal nieuwe toeristische opstappunten (Top's) | P | Meting | 2016=2 | 4(+2) | 4 | 4 | 4 |
| Aantal nieuwe VVV infopunten | P | Meting | 2016=6 | 8(+2) | 8 | 8 | 8 |
| Deregulering: aantal gedereguleerde processen | P | Meting | 0 | 15 | - | - | - |
| Dienstverlening Gemeente: algemene tevredenheid ondernemers | E | Meting | 5,9 | - | 6,5 | - | 7 |
| Dienstverlening Gemeente: tevredenheid ondernemers vergunningverlening | E | KCM | 4,9 | - | 5,5 | - | 6 |

Bron: Programmabegroting Stichtse Vecht (2017)

4.6 Monitoring en sturing

De voorgenomen activiteiten zijn de verantwoordelijkheid van verschillende gemeentelijke afdelingen en teams, alsmede van bedrijven en maatschappelijke organisaties. Dat betekent dat er een lichte vorm van sturing via het programmamanagement is, en een periodieke meting van de voortgang: jaarlijkse monitoring. Vanuit die monitoring kan jaarlijks informatie over de voortgang worden aangeleverd aan college en raad. Met de gemeentesecretaris is een voortgangsmonitoring per kwartaal voorzien, met de portefeuillehouder halfjaarlijks.

4.7 Samenvattend

Het lokaal economisch beleid kreeg in de jaren na het ontstaan van de gemeente duidelijk vorm. Op basis van de brede visie neergelegd in Focus op morgen, ontwikkelde de gemeente een uitgebreid Programma economie, met daarin een aantal concrete en enkele meer overkoepelende actiepunten. In het programma worden bijna 100 activiteiten concreet beschreven, met verantwoordelijke actoren binnen en buiten de gemeente, beoogd resultaat en tijdpad. Via monitoring en de programmabegroting werd de voortgang van de activiteiten bewaakt. De resultaten hiervan worden in het volgende hoofdstuk verder uitgewerkt.

5 Uitvoering en resultaten van het beleid

5.1 Monitoring van het Programma economie

Het Programma economie 2015-2018 onderscheidt prioriteiten per programmaonderdeel. Op basis van die prioriteiten zijn activiteiten geformuleerd. Middels monitoring in een stoplichtmodel is jaarlijks bijgehouden welke activiteiten de gemeente heeft uitgevoerd.

In de eerste monitor, over 2015, is te lezen dat het Programma economie is ingeleid met een thematour van ambtenaren en circa 100 ondernemers langs verschillende locaties in de gemeente. De tweede monitor werd in december 2016 gepubliceerd. Hierin wordt opgemerkt dat door de aantrekkende economie het economisch klimaat in Stichtse Vecht verbeterd. Er worden steeds meer vestigingsverzoeken ingediend bij de accountmanager Economische Zaken.

Eind 2016 verscheen ook de Externe monitor Economie Stichtse Vecht, uitgevoerd door de afdeling onderzoek van de gemeente Utrecht. Deze monitor bevat kwantitatieve gegevens op het gebied van arbeidsmarkt, vastgoed en ruimte, en detailhandel en recreatie. Er zijn indicatoren onderscheiden bij de doelen uit het programma economie. Ook hierin is te lezen dat het aantal vestigingen tussen 2015 en 2016 is toegenomen, met 4 procent.⁹

In juli 2017 verscheen de derde monitor. De daarop volgende vierde monitor (maart 2018) was de laatste monitor van de bestuursperiode 2014-2018 en bevatte ook de tweede externe monitor economie Stichtse Vecht.¹⁰ Sommige activiteiten lopen echter door na de vierde monitor. Bij bespreking door de raadscommissie Fysiek domein op 15 mei 2018, hebben de nieuwe raadsleden en de nieuwe wethouder aangegeven verder te willen werken aan de punten op de monitor.

Uit de gesprekken met de raadsleden en de wethouder, die voor dit onderzoek zijn gehouden, wordt duidelijk dat zij behoefte hebben aan meer focus in het beleid. Door de grote hoeveelheid doelen en activiteiten, die in het programma en de monitors zijn geformuleerd, dreigen de algemene doelstellingen uit het beeld te verdwijnen. In de volgende paragrafen zetten wij deze doelen en activiteiten verder uiteen.

5.2 Uitvoering en resultaten

We zetten in dit hoofdstuk de kernpunten van de laatste monitor uiteen, aangevuld met inzichten uit gevoerde gesprekken met ambtenaren. Deze worden naast de resultaten uit de ondernemerspeiling van Lexnova gelegd en vervolgens geïllustreerd aan de hand van de door ons gevoerde interviews. Het naast elkaar leggen van het beleid, de uitvoering en de effecten ervan stelt ons in staat om in hoofdstuk 6 het normkader in te vullen.

We onderscheiden in dit hoofdstuk twee soorten economisch beleid: beleid gericht op het economisch klimaat en beleid ter verbetering van het ondernemersklimaat.

In paragraaf 5.3 gaan we eerst in op de uitvoering en de resultaten van beleid dat erop gericht is het economisch klimaat in de gemeente te verbeteren. Hieronder verstaan wij de activiteiten die de gemeente voor de drie deelgebieden (Harde as, Zachte as, Kernen) heeft uitgewerkt om de economische structuur – en de voorwaarden die ondernemen in Stichtse Vecht aantrekkelijk maken – te versterken. Te denken is hierbij

⁹ De zakelijke dienstensector is de grootste sector in Stichtse Vecht (1971 vestigingen in 2015). Deze is tussen 2015 en 2016 met 70 gegroeid. □ De andere groeisectoren in absolute zin van aantallen vestigingen tussen 2015 en 2016 zijn Handel (+48), Bouw (+40) en Gezondheid en Welzijn (+36).

¹⁰ Opgesteld door de afdeling onderzoek van de gemeente Utrecht

aan het aanpakken van kantoren- en winkelleegstand of het verbeteren van bereikbaarheid. Bij de bespreking hiervan wordt de programmastructuur van het Programma economie aangehouden, dat het beleid opdeelt in drie gebieden. We bespreken achtereenvolgend de activiteiten voor de Harde as, de Kernen en de Zachte as. In de beleidsdocumenten van de gemeente wordt benadrukt dat het economisch beleid een samenspel betreft tussen deze drie onderdelen.

Er zit een overlap tussen deze drie onderdelen en er zijn daarnaast overkoepelende en randvoorwaardelijke activiteiten. Deze zetten we nader uiteen in paragraaf 5.4 over het ondernemersklimaat. Daaronder scharen we de overkoepelende activiteiten die erop gericht zijn de samenwerking te verbeteren tussen ondernemers onderling, ondernemers en gemeente, en de dienstverlening van de gemeente richting ondernemers.

5.3 Economisch klimaat

5.3.1 Harde as

De centrale positie in het land, de goede infrastructuur, de bedrijventerreinen, de nabijheid van Nyenrode business universiteit en de nabijheid van luchthaven Schiphol zijn kernkwaliteiten van Stichtse Vecht. Deze geografische en fysieke kenmerken betreffen de Harde as van de gemeente: de bedrijventerreinen/werklocaties grenzend aan het spoor, de A2, en het Amsterdam-Rijnkanaal.

Het Programma economie 2015-2018 onderscheidt de volgende prioriteiten voor de Harde as: het stimuleren en faciliteren van samenwerking op werklocaties en het opwaarderen van de locaties via procesaanpak, de aanpak van kantorenleegstand door transformatie, het ontwikkelen van het stationsgebied Breukelen en het onderzoeken van kansen voor het huisvesten van e-commerce.

Op basis van die prioriteiten zijn twaalf activiteiten geformuleerd. In 2017 is daar een 13^e activiteit aan toegevoegd.

ACTIVITEITEN

1. Stimuleren en faciliteren van collectieve samenwerking op de belangrijkste werklocaties via een procesaanpak.
2. Stimuleren en faciliteren van upgradering bedrijventerreinen.
3. Aanpak kantorenleegstand, door
 - a. Transformeren van kantoren (waaronder Planetenbaan) naar andere functies.
 - b. Opstellen en uitvoeren van een kantorennota.
4. Ontwikkeling van een hoogwaardig ov-knooppunt voor het stationsgebied van Breukelen.
5. Uitwerking van mogelijkheden en kansen voor huisvesting e-commerce.
6. Onderzoeken van de mogelijkheden om bij de locatie Breukelerwaard een hoogwaardige invulling te realiseren.
7. Uitwerken van kansen en mogelijkheden voor het versterken van de zorg economie in Stichtse Vecht.
8. Inzicht krijgen in vraag en aanbod naar bedrijvenlocaties om vroegtijdig tekorten of overschotten aan locaties aan te zien komen en hierop te anticiperen. De aanschaf van applicatie met beschikbare bedrijfspanden en -kavels zou hieraan bijdragen.
9. Ontwikkelen gerichte brandingsboodschap voor werklocaties en kernen.
10. Ontwikkelen voorzieningen stationsgebied/ov Maarssen in relatie met ontwikkeling Bisonspoor.
11. Deelname aan beurzen en ondernemersbijeenkomsten om branding te uiten.
12. Opstellen en uitvoeren van een omgevingsvisie waarin de ruimtelijke mogelijkheden van economisch gewenste ontwikkelingen in kaart zijn gebracht.
13. Deelname in regionaal verband aan Zomerondernemer (begeleiding aan jongeren met het uitwerken van hun bedrijfsconcept).

MIJLPALEN

Welke van de vooraf geformuleerde activiteiten zijn uitgevoerd? In kader 5.1 in de bijlage is onder andere te lezen dat er onderzoek is gedaan naar samenwerking op de bedrijventerreinen (activiteit 2) en dat er daarmee een duidelijker beeld is ontstaan waar hiervoor kansen liggen. Overigens bestaat er geen mogelijkheid tot het uitbreiden van bedrijventerreinen.

Ook op het terrein van kantorentransformatie (activiteit 3) is er een aantal duidelijke mijlpalen bereikt: het college heeft een kantorennota vastgesteld en er heeft een aantal transformaties plaatsgevonden.

Figuur 5.1 Getransformeerde panden aan de Planetenbaan



Foto: Jolien Groot (2018)

De uitwerking van mogelijkheden en kansen voor huisvesting e-commerce (activiteit 5) is verwerkt in een retailnota. Dit komt terug in de activiteiten die zich richten op de kernen van Stichtse Vecht.

De gemeente Stichtse Vecht is gestart met een pilot waarbij cultureel erfgoed als onderlegger wordt gebruikt voor de nog op te stellen omgevingsvisie (activiteit 12). Erfgoed wordt daarbij niet gezien als een aparte component, maar als identiteitsdrager van het hele gebied. Het idee hierachter is dat erfgoed het beleid beïnvloedt en kansen biedt voor de lokale economie: het is voor de gemeente een 'economische factor van betekenis'¹¹, omdat het bij kan dragen aan de marktwaarde van het gebied. In de monitor is deze mijlpaal ondergebracht bij de Harde as, omdat ook het watersysteem en daarmee het Amsterdam-Rijnkanaal, een spil van de Harde as, valt onder de definitie van cultureel erfgoed.

(NOG) NIET GEREALISEERD

Veel van de geformuleerde activiteiten voor de Harde as hebben een nawerking en zijn nog niet helemaal afgerond. Sommige projecten lopen door omdat er geen eenduidig eindpunt is. Zo is deelname aan beurzen en ondernemersbijeenkomsten in het teken van *citybranding* (activiteit 11) een doorlopend proces dat nooit afgerond zal zijn, maar waar de gemeente in de toekomst actief op in blijft zetten.

De vierde monitor benoemt één knelpunt en twee vertraagde projecten op de Harde as (zie kader 5.2 in de bijlage). De hoogwaardige invulling bij stationsgebied Breukelen is nog niet gerealiseerd (activiteit 4). De activiteiten met betrekking tot de zorgeconomie (activiteit 7) en het buitengebied zijn vertraagd.

In de monitor is te lezen dat één van de voorgenomen activiteiten is afgebroken, namelijk: het monitoren van vraag en aanbod naar bedrijvenlocaties en een applicatie aanschaffen met beschikbare bedrijfspanden en -kavels. De op de markt zijnde applicatie is onderzocht en er is besloten dat de toegevoegde waarde hiervan te gering was ten opzichte van de investering en de onderhoudskosten. De gemeente beschikt hierdoor tot op heden niet over eigen gegevens van de bezettingsgraad van winkel- en bedrijfspanden.

¹¹ Kadernotitie cultureel erfgoed, 2016.

5.3.2 Kernen

De kernen van Stichtse Vecht bieden mogelijkheden voor wonen, werken en recreatie. De meeste bewoners van de gemeente wonen in één van de kernen. Daarnaast werken er steeds meer zzp'ers vanuit huis. De prioriteiten die de gemeente Stichtse Vecht voor de kernen heeft geformuleerd, betreffen vooral het waarborgen of verbeteren van het voorzieningenniveau. Detailhandel draagt bij aan de leefbaarheid en levendigheid. De detailhandel staat echter onder druk en de gemeente wil ondernemers in de detailhandel daarom helpen en stimuleren om toekomstbestendig te worden.

Figuur 5.2 De bakker in Kockengen



Foto: Piet Renooy (2018)

Op basis van de prioriteiten heeft de gemeente een aantal activiteiten geformuleerd. Een paar daarvan zijn in 2017 komen te vervallen, een enkele is juist weer toegevoegd in 2017.

ACTIVITEITEN

1. Versterken kernen en centrumgebieden: Maarssen-Dorp, Maarssenbroek, Breukelen centrum (Hazeslinger).
2. Faciliteren aanwezige detailhandelsvoorzieningen overige kernen
3. Opstellen/uitvoeren beleid standplaatsen/ambulante handel
4. Opstellen/uitvoeren horecabeleid
5. Opzetten 'Eerlijke Winkelroute' (digitaal) Stichtse Vecht (afgevoerd vanaf 2017)
6. Onderzoek naar behoefte streek- en/of biologische markt (afgevoerd vanaf 2017)

Figuur 5.3 Bisonspoor



Foto: Piet Renooy (2018)

MIJLPALEN

Kader 5.3 in de bijlage bevat een overzicht van de mijlpalen die volgens de monitor in de kernen zijn bereikt. Hieruit is op te maken dat er veel inspanningen zijn gedaan om de detailhandel te ondersteunen en te stimuleren (activiteit 1). De BIZ in Maarssen-Dorp heeft als doel dat ondernemers samen investeren in leefbaarheid, ruimtelijke kwaliteit en economische ontwikkeling. BIZ-activiteiten die bekostigd worden uit de bijdragen van de ondernemers uit het gebied zijn aanvullend op de inspanningen die de gemeente reeds uitvoert.

(NOG) NIET GEREALISEERD

Een aantal doelstellingen is (nog) niet bereikt. Activiteit/doelstelling 2 'het faciliteren van aanwezige detailhandelsvoorzieningen overige kernen' is een doorlopend proces. Er worden voor de kernen geen specifieke knelpunten of vertragingen genoemd in de monitor. De initiatieven 'eerlijke winkelroute' en 'biologische markt' (activiteiten 5 en 6) zijn particuliere initiatieven die niet van de grond gekomen zijn.

Figuur 5.4 Maarssen-Dorp



Foto: Piet Renooy (2018)

5.3.3 Zachte as

In het Programma economie wordt gesteld dat de kwaliteiten van de Zachte as het 'toeristisch product' van de gemeente Stichtse Vecht vormen. Binnen het programma wordt ingezet op het verbeteren en promoten van dit product. De basis van het toeristisch product wordt gevormd door landschap, natuur, cultuur en cultureel erfgoed. De gemeente stelt in het Programma economie dat het belangrijk is om op deze terreinen samen te werken met regionale partners, culturele instellingen en ondernemers uit de toeristische sector. Er zijn vanuit de brede doelstellingen ter verbetering van de Zachte as veel activiteiten geformuleerd:

ACTIVITEITEN

1. Informatievoorziening Recreatie en Toerisme
2. Faciliteren en stimuleren van arrangementen en evenementen binnen de kaders van een passend evenementenprogramma
3. Stimuleren toeristische productontwikkeling door ondernemers
4. Benutten economische kansen cultuurhistorisch erfgoed
5. Ondersteunen van festivals en andere culturele initiatieven zoals hotspotdagen via cultuurfonds Stichtse Vecht
6. Verkennen van de mogelijkheden voor het vestigen van een dependance van het Rijksmuseum in Stichtse Vecht
7. Verbeteren recreatief voorzieningenniveau:
8. Versterken Vechtstreekmuseum
9. Vergroten verblijfs capaciteit
10. Doorontwikkelen van het recreatieterrein Maarsseveense Plassen
11. Verbeteren van het recreatieterrein Bosdijk
12. Ontwikkelen van Toeristische Overstappunten
13. Uitvoering project Oostelijke Vechtplassen
14. Onderzoeken realisatie van Bedrijven Investerings Zone(s) (BIZ) in het Buitengebied (gericht op ondernemers in de toeristische sector)

15. Aansluiten bij Amsterdam Bezoeken Holland Zien en productontwikkeling gericht op de ABHZ-markt verbeteren.
16. Opstellen promotie- en marketingplan (gebiedspromotie) en versterken beeldmerk Stichtse Vecht
17. Opstellen cultuurhistorische waardenkaart
18. Actualiseren lijst beeldbepalende panden n.a.v. cultuurhistorische waardenkaart
19. Doorontwikkelen promotiemateriaal
20. Realiseren drie tot zes VVV-informatiepunten
21. Verbeteren fysieke en digitale informatiestructuur
22. Versterken positie Regionaal Bureau voor Toerisme in Stichtse Vecht en het verhogen van het aantal aangesloten ondernemers.
23. Analyse wegwijzer: MoMo-proof zijn van de gemeente (Modernisering Monumentenzorg)
24. Actualiseren archeologische waarden- en beleidsadvieskaart
25. Discussienota cultuur
26. Uitvoering Cultuurpact

MIJLPALEN

De behaalde mijlpalen die benoemd zijn in de vierde monitor en die van toepassing zijn op de Zachte as worden getoond in kader 5.4 in de bijlage. Hierin is te zien dat er, naast concrete resultaten zoals het verbouwen van het Vechtstreekmuseum en het realiseren van aanlegsteigers, veel visie- en beleidsstukken zijn opgesteld die activiteiten in de Zachte as betreffen. Een aantal processen is nog in gang

Op verschillende plaatsen in Stichtse Vecht zijn VVV-informatiepunten gerealiseerd. Ook komen er steeds meer Toeristische Overstappunten (TOPs) in de gemeente, waar toeristen bijvoorbeeld hun auto kunnen parkeren om over te stappen op de fiets.

De mogelijkheden voor toerisme in Stichtse Vecht worden echter beperkt door de infrastructuur. De gemeente Stichtse Vecht gaat voor het stimuleren van kwaliteitstoerisme. Met kwaliteitstoerisme bedoelt de gemeente cultureel geïnteresseerde, kapitaalkrachtige toeristen. Dit is terug te zien in veel van de mijlpalen.

Figuur 5.5 VVV-informatiepunt in Vreeland



Foto: Piet Renooy (2018)

Binnen de gemeente wordt het oprichten van het platform Recreatie en Toerisme als een belangrijke mijlpaal gezien. In dit platform worden ondernemers in toerisme bij elkaar gebracht, bijvoorbeeld om na te denken over het aanbieden van arrangementen.

(NOG) NIET GEREALISEERD

De vierde monitor benoemt één knelpunt en twee vertraagde projecten op de Zachte as (kader 5.5). Het verkennen van de mogelijkheden voor de vestiging van een dependance van het Rijksmuseum was stilgelegd in afwachting van de ontwikkeling van een culturele functie op Buitenplaats Doornburgh. Inmiddels is van de mogelijke samenwerking met het Rijksmuseum afgezien. De buitenplaats is nu in transitie van klooster naar buitenplaats voor kunst en wetenschap .

Er zijn activiteiten die een langere doorlooptijd hebben en bij de vierde monitor nog niet waren afgerond. Er is onderzoek gedaan naar citymarketing en de strategie moet onder het nieuwe bestuur verder worden uitgewerkt.

Het verbeteren van voorzieningen voor campers (activiteit 6) is vastgelopen na vooronderzoek. Door een combinatie van onvoldoende geschikte plaatsen in de openbare ruimte en concurrentie met ondernemers die tegen betaling camperplaatsen aanbieden, is besloten deze activiteit niet verder uit te voeren.

Verder is een aantal projecten nog bezig. In oktober 2017 is er een uitvoerend evenementenbeleid vastgesteld (activiteit 1). Het ondersteunen van festivals en andere culturele initiatieven zoals hotspotdagen via cultuurfonds Stichtse Vecht (activiteit 4) is ook een lopend proces.

5.4 Ondernemersklimaat

De zorgen van de ondernemers in 2010 betroffen vooral zaken die betrekking hadden op het brede ondernemersklimaat. De gemeente Stichtse Vecht heeft naast de activiteiten die zij voor de drie deelgebieden (Harde as, Zachte as, Kernen) heeft uitgewerkt, een aantal overkoepelende activiteiten geformuleerd die specifiek bijdragen aan het ondernemersklimaat in de gemeente. In het programma en de monitor worden 33 activiteiten onderscheiden. In dit rapport maken we een onderscheid tussen a) overkoepelende activiteiten die bijdragen aan het algemene ondernemersklimaat en b) activiteiten die erop gericht zijn de samenwerking tussen gemeente en ondernemers of tussen ondernemers onderling te verbeteren.

5.4.1 Overkoepelende maatregelen

Hieronder staan 25 activiteiten die erop gericht zijn zaken in de gemeente te verbeteren die in het belang zijn van de lokale economie, bijvoorbeeld het verbeteren van de infrastructuur en het moderniseren van bestemmingsplannen.

ACTIVITEITEN

Moderniseren, innovatie en duurzaamheid

1. Moderniseren van de huidige bestemmingsplannen
2. Actief participeren in ontwikkelingen rondom nul-op-de-meterwoningen en andere plannen en onderzoeken in het kader van duurzaamheid in wonen
3. Onderzoeken lokaal duurzaam energiebedrijf

Ruimte en infrastructuur

4. Oriënteren op mogelijkheden glasvezel
5. Inzetten op rechtstreekse trein- en busverbindingen
6. Lobbyen voor bereikbaarheid Maarssen vanaf Zuilense Ring naar Maarssen bij opwaardering Zuilense Ring
7. Onderzoeken en uitvoeren benodigde parkeerregulering
8. Buslijn 120 inzetten als toeristische lijn
9. Ontwikkelen recreatief fietsverkeer
10. Ontwikkelen en doorontwikkelen van fiets-, wandel- en kanoroutes
11. Uitvoeren van een dynamische wandelpadenagenda
12. Onderzoek of een tweede Vechtbrug bij Breukelen wenselijk en noodzakelijk is
13. Aanleg fietsstraten Mijndensedijk en Zandpad

MIJLPALLEN

De mijlpalen die behaald zijn in de geformuleerde overkoepelende activiteiten staan in kader 5.6 in de bijlage. In de monitor staat dat er in 2015 een nieuw bestemmingsplan is vastgesteld voor het landelijk gebied Noord. Daarnaast was er bij het opstellen van de monitor een aantal bestemmingsplannen in voorbereiding om vastgesteld te worden in 2018 (activiteiten 1 en 2). Er zijn stappen gezet op het gebied van duurzaamheid: er worden acties voor inwoners georganiseerd en er is een lokaal energiebedrijf in oprichting. De behoefte aan snel internet is in beeld gebracht en in Stichtse Vecht Noordwest wordt gestart met de aanleg van glasvezel (activiteit 7). Daarnaast zijn partijen bijeen gebracht om maatwerkoplossingen voor bewoners en ondernemers te realiseren.

Er zijn diverse mijlpalen bereikt op het gebied van infrastructuur en openbaar vervoer. De gerealiseerde fietsbrug bij Nigtevecht is een in het oog springend voorbeeld.

Afbeelding 5.6 Fietsbrug Nigtevecht



Foto: Piet Renooy (2018)

(NOG) NIET GEREALISEERD

Een aantal activiteiten kent geen eenduidig eindproduct. Het onderzoeken en uitvoeren van benodigde parkeerregulering bijvoorbeeld, kent volgens de monitor een 'passief beleid'. Hiermee wordt bedoeld dat er onderzoek naar parkeerregulering wordt gedaan wanneer daar vraag naar is. Er zijn inmiddels enkele blauwe zones aangelegd bij winkelgebieden, maar het parkeerbeleid zoals het is opgesteld in het programma is nooit 'af'.

Op het gebied van het aanleggen van snel internet zijn meerdere mijlpalen behaald. Het Programma economie binnen de gemeente begeleidt belanghebbenden in het gesprek met providers om tot de realisatie van snel internet in het buitengebied te komen. Het eerste convenant met een provider (CIF) over de uitvoering van werkzaamheden is opgesteld en ondertekend, maar het proces is nog niet volledig voltooid.

Van het verbeteren van de hoofdfietsroute tussen Wilnis en Station Breukelen ter hoogte van Portengense Zuwe is afgezien, omdat het project te weinig toegevoegde waarde zou hebben en niet op de nodige financiering kon rekenen.

De vierde monitor benoemt twee knelpunten en een vertraagd project. De toeristische buslijn 120 heeft geen prioriteit en dit project is op de lange baan geschoven. Knelpunten traden op bij het realiseren van enkele wandel- en fietsverbindingen. De voetveren over de Angstel en bij Nieuwer ter Aa worden niet gerealiseerd doordat het voor de gemeente niet mogelijk bleek de nodige grond te verkrijgen.

Er was onvoldoende steun van bewoners voor de nul-op-de-meterwoningen in Bloemstede. Wel zijn er met de woningcorporatie Portaal nieuwe prestatieafspraken gemaakt over verduurzaming van de woningvoorraad.

5.4.2 Samenwerking ondernemers en gemeente

Het contact tussen de gemeente en ondernemers is een belangrijke factor in hoe ondernemers de gemeente waarderen. De in het Programma economie opgestelde activiteiten zijn erop gericht om waarde te creëren uit het contact tussen de gemeente en ondernemers en ondernemers onderling, om deze contacten tot stand te brengen, of deze beter te laten verlopen.

Daarnaast heeft de gemeente een aantal doelen gesteld om te zorgen dat zij haar economische aantrekkelijkheid ook naar buiten de gemeente uitstraalt. De gemeente neemt een actieve rol aan in het promoten van haar identiteit naar andere ondernemers en interessante partijen. Een versterking van haar rol binnen regionale samenwerkingsverbanden kan ervoor zorgen dat de regio op de kaart staat bij potentiële investeerders. Contact tussen gemeente en ondernemers is hierbij niet altijd aan de orde. De gemeente heeft de ondernemers echter wel nodig om een lokaal economisch profiel te kunnen opstellen en handhaven.

ACTIVITEITEN

1. Faciliteren van bijeenkomsten voor ondernemers en starters zodat zij met elkaar kennis kunnen delen, netwerken, innoveren en meer business genereren
2. Versterken van het accountmanagement (o.a. bedrijfscontactfunctionaris) richting bedrijven als aanspreekpunt voor ondernemers door het verbeteren van interne samenwerking en interne positionering
3. Verbeteren van de dienstverlening aan ondernemers door gemeentelijke overheid (Verbeterplan dienstverlening)
4. Het toegankelijk maken in de praktijk van het nieuwe inkoop- en aanbestedingsbeleid t.a.v. lokale ondernemers
5. 'De ondernemende burger', stimuleren en faciliteren ondernemerschap in het Sociaal Domein
6. Uitvoeren (regionaal) actieplan jeugdwerkloosheid
7. Oprichten van een structureel platform voor vertegenwoordigers uit de sectoren onderwijs, overheid en bedrijfsleven om gezamenlijk kwesties op de arbeidsmarkt aan te pakken en op te lossen. Kan uitgroeien tot bredere economische denktank voor gemeente.
8. Samenwerken in regionaal werkbedrijf 'Utrechtse werktafel'.
9. Begeleiden van ondernemers met financiële problemen via 'Over Rood'
10. Schuldhulpverlening aan ondernemers
11. Aanpakken laaggeletterdheid in bedrijfsleven
12. Uitvoeren van het Actieplan 'Goed geregeld' voor het verminderen van administratieve lasten voor initiatiefnemers en meer ruimte bieden voor (economische) initiatieven uit de samenleving
13. Versterken banden met Universiteit Nyenrode
14. Ontwikkelen nieuwe opleidingen door plaatselijk onderwijs
15. Verbinden van daarvoor in aanmerking komende projecten van de Human Capital-agenda (groen, gezond, slim) van de Economic Board Utrecht met lokale initiatieven in Stichtse Vecht
16. Uitwerken van mogelijkheden voor vernieuwen en verbreden van de economie in het buitengebied
17. Opstellen beleid citymarketing voor de hele gemeente
18. Regio: versterken positie Stichtse Vecht binnen EBU, U10, Expat Center, Invest Utrecht

Figuur 5.7 Boerderij en Logies 'De Willigen' in het buitengebied (Vreeland)



Foto: Piet Renooy (2018)

Het contact tussen de gemeente en ondernemers is een belangrijke factor in hoe ondernemers de gemeente waarderen. In de activiteiten die de gemeente heeft opgesteld zijn verschillende soorten contact te herkennen.

Ten eerste zijn er activiteiten vanuit de gemeente die erop gericht zijn ondernemerschap te ondersteunen en te faciliteren. Er wordt voor gezorgd dat de basisvoorwaarden om te ondernemen aanwezig zijn en dat de regionale economisch positie van de gemeente wordt versterkt. Voorbeelden zijn activiteiten 16, 17 en 18.

Ten tweede ondersteunt en faciliteert de gemeente ondernemers in meer directe zin bij het uitgeven van vergunningen en het reageren op aanvragen en meldingen. Er zijn activiteiten geformuleerd om deze dienstverlening te verbeteren (2, 3 en 12). Ook heeft de gemeente programma's om ondernemers die het moeilijk hebben te helpen (activiteiten 9 en 10) en zijn er activiteiten gericht op het scheppen van voorwaarden en kansen om te ondernemen (14 en 15).

Ten derde zijn er activiteiten die erop gericht zijn inkoop en aanbestedingen van de gemeente transparanter te maken voor lokale ondernemers en lokale aanbestedingen te stimuleren (activiteit 4). Door lokaal aan te besteden, worden er kansen gecreëerd voor lokale ondernemers.

Ten vierde zijn er activiteiten in het sociaal domein waarbij de gemeente en ondernemers samenwerken om wensen en doelen te realiseren (activiteiten 5, 6, 7, 8 en 11). Zo wil de gemeente samen met partners laaggeletterdheid in het bedrijfsleven aanpakken.

Ten slotte zijn er activiteiten om samenwerking tussen ondernemers te stimuleren en te faciliteren met als doel kennis te delen en een netwerk te creëren (activiteit 1).

MIJLPALEN

Welke activiteiten zijn er in de afgelopen bestuursperiode uitgevoerd? In het kader 5.8 in de bijlage zijn de mijlpalen uit de monitor opgenomen die betrekking hebben op samenwerken, verbinden en profileren. Er is een aantal intentieovereenkomsten gesloten om samen te werken binnen de regio met als doel de lokale economie te versterken.

Volgens de vierde monitor zijn er mijlpalen bereikt binnen activiteiten die erop gericht zijn ondernemerschap te ondersteunen, te faciliteren en te zorgen voor een goede uitgangspositie. De activiteiten hebben zich vooral vertaald in het zoeken van samenwerking in de regio om de lokale economie te versterken, te profileren en uit te dragen.

Daarnaast zijn er mijlpalen benoemd die ertoe moeten leiden dat de dienstverlening verbetert. Het college heeft het rapport deregulering en passende regels opgesteld. Er zijn meerdere projecten gestart om de processen te verbeteren in het kader van deregulering en efficiency en de aangestelde accountmanager moet ondernemers beter door de gemeentelijke bureaucratie leiden. Uit de tweede ondernemerspeiling van Lexnova (2017) bleek ook dat de dienstverlening (iets) hoger gewaardeerd wordt dan voorheen. Hier gaan we in de volgende paragraaf verder op in.

Er zijn stappen gezet om de inkoop en aanbestedingen van de gemeente transparanter te maken voor lokale ondernemers en lokale aanbestedingen te stimuleren. Er wordt hiervoor een nieuw systeem ingezet (Negometrix) waarbij nieuwe aanbestedingsregels moeten zorgen voor meer kansen bij lokale ondernemers.

Ten slotte zijn activiteiten uitgevoerd die gericht zijn op verbinding en kennisuitwisseling, om samenwerking tussen ondernemers te stimuleren en te faciliteren. Er is op veel van de genoemde punten samengewerkt met de ondernemersvereniging OVSV. Onder het programma 'Samen aan zet' namens gemeente, de OVSV en ZZP-platform vier keer per jaar belangrijke zaken door. Op verschillende thema's zijn goed bezochte bijeenkomsten voor en met ondernemers georganiseerd. Op 17 november 2017 bijvoorbeeld is er de Dag van de Ondernemer georganiseerd, met als thema inkoop en aanbesteding. Daarnaast zijn voor specifieke doelgroepen ondernemers ook bijeenkomsten georganiseerd om over beleid in gesprek te gaan, bijvoorbeeld bij het horeca- en standplaatsenbeleid.

(NOG) NIET GEREALISEERD

Er is, volgens de laatste monitor, één activiteit vertraagd: het oprichten van een platform waarbij vertegenwoordigers uit de sectoren onderwijs, overheid en bedrijfsleven met elkaar in gesprek gaan over de arbeidsmarkt. In overleg met de OVSV is besloten de activiteit stil te leggen. Het thema is ondergebracht bij de EBU onder de Human Capital-agenda. Hierbij wordt het verschil tussen onderwijsaanbod en de vraag naar arbeid in de regio onderzocht.

5.5 Wat vinden ondernemers?

In de voorgaande paragrafen zijn de activiteiten uiteengezet die erop gericht zijn het economisch klimaat en het ondernemersklimaat in de gemeente Stichtse Vecht te verbeteren. Ervaren de ondernemers verbeteringen die mogelijk te herleiden zijn tot de uitgevoerde maatregelen? Om deze vraag te beantwoorden, leggen we de resultaten uit de uitgevoerde interviews en de Lexnova-peilingen van 2015 en 2017 naast de thema's van de Programmamonitor.

De ondernemerspeiling KING 1-meting gemeente Stichtse Vecht die is uitgevoerd door Lexnova in 2017 is gericht op de gehele gemeente en maakt geen onderscheid naar ervaringen in de verschillende deelgebieden.

De peiling zet resultaten uit 2015 en 2017 naast elkaar. Het algemene beeld dat daaruit ontstaat, is dat de gemeente op vrijwel alle facetten iets beter wordt beoordeeld dan twee jaar eerder. Uit de peiling blijkt bijvoorbeeld dat het vestigingsklimaat in Stichtse Vecht gemiddeld met een 6,1 wordt beoordeeld in 2017. In 2015 was dat een 6,0.

De ondernemerspeiling is een interessante indicator, maar kent ook een aantal beperkingen. Daardoor vormen de kwalitatieve inzichten uit dit onderzoek een belangrijke aanvulling bij de interpretatie ervan. De ondernemerspeilingen laten namelijk betrekkelijk weinig verschil zien tussen 2015 en 2017. Gezien de lage respons van 266 ondernemers zijn de verschillen tussen de meetmomenten niet significant. Bovendien is deze peiling niet opgesteld als een meetinstrument voor de effecten van het programma economie, waardoor de verklarende kracht van de resultaten beperkt is. We gaan daarom voorzichtig om met het verbinden van conclusies aan de uitkomsten van de peiling en vullen deze zoveel mogelijk aan met inzichten uit de gevoerde interviews.

5.5.1 Ondernemers over het economisch klimaat

De inzet op economische vitaliteit (incl. leegstand) wordt in de ondernemerspeiling het vaakst genoemd als beleidsterrein waarop de gemeente zich de komende tijd moet inzetten. Daarnaast komen activiteiten die gericht zijn op het verbeteren van de economische structuur van de gemeente in de ondernemerspeiling niet expliciet terug. In onze interviews is de inzet op de verbetering van bedrijventerreinen, de aanpak van kantorenleegstand, het versterken van detailhandel of het op peil houden van voorzieningen wel ter sprake gekomen.

De ondernemers die voor dit onderzoek zijn geïnterviewd en die ondernemen binnen de Harde as vinden het vooral belangrijk dat de voorwaarden om hun bedrijf te voeren gewaarborgd blijven. Bereikbaarheid voor transport en personeel en soepele vergunningsverstrekking zijn daarin belangrijk. De gemeente kan er daarnaast voor zorgen dat belangrijke voorzieningen voor ondernemers aanwezig zijn, zoals snel internet. De glasvezelkabel is een belangrijke verbetering waar een aantal van de door ons gesproken ondernemers naar uitkijken.

Het gevoerde beleid met betrekking tot de kernen van Stichtse Vecht is vooral opgemerkt door winkeliers en vastgoedbezitters. De gesproken vertegenwoordigers van winkeliersverenigingen kunnen zich vinden in het beleid op concentratie in de kernen: in perifere locaties komt er in principe geen detailhandel bij. Beschikbare ruimtes moeten eerst gevuld worden voor er gesproken kan worden over nieuwbouw.

Figuur 5.8 Sluipende uitbreiding voorzieningen in Nigtevecht?



Foto: Piet Renooy (2018)

In Maarssen-Dorp is de BIZ opgericht. De BIZ is nog bezig met agendabepaling, daardoor is het nog te vroeg om concreet over effecten te spreken. Nog steeds zijn er wel vragen en aandachtspunten in Maarssen-Dorp waarbij ondernemers actie van de gemeente verwachten. Daarbij worden vooral parkeergelegenheid en aanlegplaatsen voor boten genoemd.

Figuur 5.9 Parkeergarage onder Bisonspoor



Foto: Piet Renooy (2018)

Een lid van de OVSV heeft gemerkt dat het parkeerbeleid is verbeterd ten opzichte van hoe het was voor de gemeente fuseerde. Maar door ondernemers in de kernen wordt het parkeren nog steeds als probleem opgebracht. Het duurt volgens hen te lang voordat parkeerproblematiek wordt opgelost.

Verschillende ondernemers vinden dat er op het vlak van toerisme nog onderbenutte kansen liggen in Stichtse Vecht. Men merkt dat er wel wat ontwikkelingen hebben plaatsgevonden, zoals het realiseren van meer aanlegplaatsen voor boten.

Figuur 5.10 Notarisbootje in Nieuwesluis



Foto: Piet Renooy (2018)

Ondernemers die zich bezighouden met landschap, natuur, cultuur en cultureel erfgoed tonen zich over het algemeen tevreden met de inspanningen van de gemeente. Zij ervaren dat hun plannen enthousiast worden ontvangen en dat ze goed en persoonlijk begeleid worden in de stappen die ze bij de gemeente moeten doorlopen om hun plannen te realiseren. Het feit dat de uitvoering van de plannen soms vertraagd wordt door procedures zoals toetsing aan bestemmingplannen levert voor sommige ondernemers wel irritatie op.

5.5.2 Ondernemers over het ondernemersklimaat

MODERNISEREN, WONEN EN DUURZAAMHEID

De gemeente heeft een aantal prioriteiten geformuleerd in het moderniseren van bestemmingsplannen in het buitengebied en op bedrijventerreinen. Bestemmingsplannen zijn voor ondernemers belangrijk, omdat ze helderheid verschaffen over de mogelijkheden en de toekomst van de omgeving waarin zij opereren. De bestemmingsplannen kwamen in de interviews ter sprake: *“De gemeente moet zorgen voor een goed bestemmingsplan. Ondernemers hebben meer aan het uitzetten van heldere, duidelijke regels. Er is behoefte aan een duidelijk, toekomstgericht beleid”*, aldus een ondernemer.

In de ondernemerspeiling zijn een aantal vragen gesteld over bestemmingsplannen. In de peiling van 2015 vond 23 procent van de deelnemers dat er ruimte is voor verbetering van bestemmingsplannen. Hoewel er tussen het eerste en het tweede meetmoment maar één bestemmingsplan is vastgesteld, is dit aspect in 2017 toch door minder ondernemers aangedragen. 13 procent vindt dat er nog ruimte is voor verbetering. Het lijkt erop dat deelnemende ondernemers op de hoogte zijn van de op handen zijnde modernisering van bestemmingsplannen.

Ook wonen is een belangrijk thema voor ondernemers, zo blijkt uit de door ons gevoerde interviews en de speerpunten die de OVSV op 12 juni 2018 naar aanleiding van het coalitieakkoord publiceerde. Veel door ons gesproken ondernemers vrezen een tekort aan woningen in de gemeente. Dit kan enerzijds zorgen voor een afname in de groei van het aantal aan huis startende ondernemers en anderzijds kan het zorgen voor personeelstekorten bij grotere ondernemingen.

Een ander knelpunt dat meerdere malen is genoemd in de interviews, is huisvesting voor kleine ondernemers: zij ervaren dat er weinig betaalbare bedrijfsverzamelgebouwen zijn. Een goed initiatief dat de gemeente op dit gebied heeft genomen is het beschikbaar stellen van de bedrijfskantine op het gemeentehuis voor zzp'ers. Zzp'ers kunnen daar bijvoorbeeld met klanten afspreken. Maar dit neemt de behoefte aan kleine kantoren en creatieve ruimtes niet weg. De onderstaande uitleg door ons gesproken ondernemer in de creatieve sector illustreert dit:

“Ik en mede-ondernemers in de creatieve sector hebben behoefte aan plekken binnen de gemeente waar betaalbare ruimte gemaakt kan worden voor creatieve ondernemers. Ik zou graag een atelierruimte hebben voor de meer creatieve processen die niet per se achter een computer plaatsvinden. Ik merk dat dit in deze gemeente niet beschikbaar is, terwijl ik wel concrete ideeën heb over waar dit gerealiseerd kan worden. Ik heb nu weinig contact met andere ondernemers. We zijn het soort ‘onzichtbare’ ondernemers, waarvan ik wel weet dat er in deze gemeente veel zitten.”

INFRASTRUCTUUR

De digitale infrastructuur wordt in 2017 door 25 procent van de deelnemers als goed of zeer goed ervaren. De grootste groep (43%) geeft echter een onvoldoende. Hier is derhalve ruimte voor verbetering.

Een derde van de respondenten in de peiling zegt bereikbaarheid een zwaarwegende factor te vinden bij de beoordeling van het ondernemingsklimaat. De bereikbaarheid per auto werd door ondernemers in 2015 en 2017 met een ruime voldoende gewaardeerd: 7,2 en 7,3. Ook de ondernemers in onze interviews waren te spreken over de bereikbaarheid: *“Stichtse Vecht is om te ondernemen vooral een handige plek. Gratis parkeren is echt heel fijn. De bereikbaarheid is ook een pluspunt. 90 procent van de tijd is Stichtse Vecht prima te bereiken.”*

Stichtse Vecht heeft echter wel last van verkeersdrukke op het secundaire wegennetwerk. Het verkeer op deze wegen is daarmee een constant punt van aandacht. De bereikbaarheid voor bevoorrading scoorde in de peiling daarom wat lager, tweemaal een 6,8.

Figuur 5.11 Een smalle 30 kilometer-weg in Vreeland



Foto: Piet Renooy (2018)

In de peiling is nauwelijks verbetering te zien in waardering van de bereikbaarheid per openbaar vervoer. De waardering is van een onvoldoende (5,3) naar een krappe voldoende (5,6) gestegen. Wellicht is dit een gevolg van de rechtstreekse treinverbinding van Amsterdam naar Maarssen en de nieuwe dienstregeling, die in december 2016 is gerealiseerd. De nog steeds lage waardering geeft aan dat er nog ruimte is voor verbetering.

SAMENWERKING

De gemeente heeft op verschillende beleidsthema's bijeenkomsten voor en met ondernemers georganiseerd. Niet alle gesproken ondernemers weten echter van deze activiteiten af. Bij een enkeling is de ondernemersvereniging niet bekend en een ander zegt niet zeker te weten wat voor soort bedrijven zich bij de ondernemersvereniging kunnen aansluiten. Dit betekent dat het niet vanzelfsprekend is dat de communicatie over deze bijeenkomsten alle ondernemers bereikt.

Winkeliersverenigingen hebben de gelegenheid om in een kwartaaloverleg met de wethouder EZ in gesprek te gaan. Deze gesprekken worden door de door ons gesproken ondernemers als effectief ervaren.

Uit gesprekken met leden en bestuurders van de OVSV komt naar voren dat de samenwerking met de afdeling Economische Zaken van de gemeente goed verloopt. De OVSV heeft een functie in het bemiddelen tussen ondernemers en de gemeente. Met de klankbordgroep bestaande uit EZ, de OVSV, ZZP-platform en niet-gebonden ondernemers wordt het economisch beleid regelmatig gemonitord.

Samenwerking met en tussen verschillende typen ondernemers is niet gemakkelijk, blijkt uit de door ons gevoerde gesprekken. De belangen, organisatievorm en problematiek van dienstverlenende organisaties,

productie-ondernemingen, agrariërs en retailers lopen flink uiteen. Samenwerking tussen de OVSV en bijvoorbeeld winkeliersverenigingen en de LTO gebeurt nauwelijks. De belangen van zzp'ers zitten tussen de burgerbelangen en de ondernemersbelangen in.

De ervaringen met bijeenkomsten tussen de gemeente en ondernemers lopen uiteen. De meeste door ons gesproken ondernemers voelen zich wel gehoord op de bijeenkomsten die zij hebben meegemaakt en ervaren de bijeenkomsten als constructief. *“Onlangs werd er gesproken over een nieuw bestemmingsplan. Wij werden toen uitgenodigd. Ik heb wel het idee dat er ook echt geluisterd wordt naar de inbreng. De gemeente organiseert van alles. Ondernemers mopperen soms dat de gemeente dit en dat niet doet, maar die zie je ook nooit op dat soort bijeenkomsten. Ondernemers zouden best zelf wat meer initiatief kunnen tonen”*, aldus een ondernemer.

De OVSV ervaart dat ondernemers in Stichtse Vecht actief zijn en vaak betrokken bij het beleid. Wel wordt er gesignaleerd dat het vaak dezelfde personen zijn die bij bijeenkomsten, verenigingen en stuurgroepen aanschuiven. Sommige ondernemers ervaren dat bijeenkomsten door die tegenstrijdige belangen soms erg lang duren en weinig concrete resultaten opleveren: *“De gemeente zet wat dat betreft in op het scheppen van randvoorwaarden en kan eigenlijk nooit alles goed doen voor iedereen. Maar ze zijn op de goede weg.”* Een aantal geïnterviewden zei dat dit voor ondernemers frustrerend is, de overleggen vragen hun te veel tijdsinvestering om initiatieven van de grond te krijgen.

In de gesprekken met de ondernemers klinkt een zekere mate van tevredenheid door. Wanneer we de waardering van ondernemers in de Lexnova-meting bekijken, lijkt het erop dat de inspanningen van de gemeente om de samenwerking met en tussen ondernemers te stimuleren in ook enig effect hebben gehad.

In 2015 waarden ondernemers de wijze waarop de gemeente samenwerkt met ondernemers en hen betreft bij beleid met een 5,0. Meer dan de helft van de ondernemers gaf de gemeente hiervoor een onvoldoende in 2015. In 2017 ziet het er beter uit. Ruim een derde geeft de gemeente nog een onvoldoende en gemiddeld scoort de gemeente een 5,7. Tweederde geeft de gemeente een voldoende. Dat is een relatief grote verbetering ten opzichte van de andere, nog kleinere verschuivingen in waarderingen die in het rapport worden gepresenteerd.

De gemeente wordt in 2017 vaker dan in 2015 als een betrouwbare, betrokken en flexibele organisatie gezien. Dit zijn belangrijke eigenschappen om succesvolle samenwerking tot stand te kunnen brengen. Bijna een derde van de ondernemers zegt in 2017 dat de gemeente doet wat ze zegt (t.o.v. 21% in 2015). Ruim een derde van de ondernemers vindt dat de gemeente voldoende betrokken is bij ondernemers en een kwart zegt dat de gemeente zich flexibel opstelt indien nodig.

PROFILERING EN REGIONALE SAMENWERKING

Profilering en regionale samenwerking komen in de ondernemerspeiling vrijwel niet aan de orde. In de interviews werd het vermarkten van Stichtse Vecht als interessant gebied voor (hoogwaardig) toerisme door enkele ondernemers ter sprake gebracht als verbeterpunt:

“De gemeente zou misschien nog wat meer kunnen doen om zich ook buiten de regio op de kaart te zetten. Er wordt weinig landelijke publiciteit gezocht, terwijl het echt een bijzonder mooie gemeente is. De gemeente kan best trots zijn op mooie initiatieven zoals de fietsbrug”, aldus een ondernemer.

In de Economic Board Utrecht (EBU), een van de regionale samenwerkingsverbanden waar de gemeente Stichtse Vecht deel van uitmaakt, is recreatie en toerisme momenteel geen agendapunt. Stichtse Vecht lijkt niet heel duidelijk in beeld te zijn bij de Economic Board Utrecht. De EBU zou graag met de gemeenteraad spreken over de ambities van de gemeente om te kunnen adviseren waaraan ze in regionaal verband mee kunnen doen.

De samenwerking met de U10 heeft geleid tot enkele concrete afspraken op regionaal niveau. Goede voorbeelden van regionale samenwerking zijn het kantoren- en retailconvenant. Er zijn regionale afspraken gemaakt over kantorenleegstand. Redelijk recent is het retailconvenant opgesteld, waarin besloten ligt dat wat in één gemeente niet mag, ook niet in de aangrenzende gemeente mag. Het convenant is nog niet ondertekend omdat twee gemeenten dat weigeren.

DIENSTVERLENING EN REGELGEVING

De gemeente heeft verschillende activiteiten geformuleerd om de dienstverlening te verbeteren, bijvoorbeeld het invoeren van accountmanagement. Dit houdt in dat een ondernemer bij de gemeente te maken krijgt met een contactpersoon die de ondernemer verder helpt langs de verschillende diensten en afdelingen. Daarnaast zet de gemeente in op het verminderen van administratieve lasten voor ondernemers. Deze inzet wordt door de meeste ondernemers gemerkt en gewaardeerd, maar men ziet ook ruimte voor verbetering: *“Dit idee is goed, maar de uitvoering is nog niet handig. De mensen die deze taken op zich nemen, hebben niet genoeg instrumenten in huis om de juiste personen binnen de gemeente op hun hand te krijgen. Op vergunningen wordt bijvoorbeeld nog steeds heel strak gezeten, er wordt niet meegedacht met de voorstellen van ondernemers”*, aldus een ondernemer.

De waardering in de ondernemerspeiling voor de professionaliteit van de algemene dienstverlening is licht toegenomen tussen 2015 en 2017: van een 6,0 naar een 6,3. Bijna alle gesproken ondernemers hebben ervaren dat de manier waarop de gemeente zich opstelt richting ondernemers is veranderd in de afgelopen jaren: het aanvragen van een product of het voorleggen van een vraag wordt percentueel iets vaker als gemakkelijk beoordeeld (61% in 2017 t.o.v. 57% in 2015). De beoordeling van de tijd die de behandeling van een (aan)vraag in beslag neemt, is iets positiever geworden.

Veel ondernemers hebben met de gemeente te maken voor het aanvragen van vergunningen. Winkeliersverenigingen organiseren bijvoorbeeld activiteiten rondom kerst en sinterklaas. Onlangs heeft de gemeente meerjarenvergunningen uitgegeven wanneer het draaiboek van evenementen niet wordt aangepast. Dit scheelt ondernemers tijd en geld. Ondernemers zeggen wel er niet helemaal gerust op te zijn dat dit beleid zo zal blijven.

De algemene waardering voor het aanvragen van een vergunning is gestegen van een 4,9 naar een 5,7. Meer dan de helft (51%) van de ondervraagden vindt dat het aanvragen van een vergunning eenvoudig is. In 2015 was dat nog 45 procent. De afhandeling wordt vaker als vlot genoeg beoordeeld in 2017 dan in 2015. In 2015 gaf 69 procent aan dat dit niet snel genoeg ging. In 2017 is dat percentage 39 procent.

De waardering is over het algemeen dus gestegen, maar er is nog ruimte voor verbetering. Een aantal ondernemers zegt dat de doorlooptijd bij aanvragen van bijvoorbeeld vergunningen soms lang is. Aan die doorlooptijd kan de gemeente niet altijd iets doen: het gaat immers soms om wettelijke termijnen waar niet aan te ontkomen is. Een heldere communicatie en verwachtingsmanagement kan irritatie bij ondernemers op dit punt mogelijk voorkomen. *“Voor ondernemers is het denk ik vooral fijn als de gemeente voorspelbaar is. Dat je weet waar je aan toe bent”*, aldus een ondernemer.

De deelnemers aan de ondernemingspeiling in 2017 hebben vaker face-to-facecontact gehad met de gemeente dan in 2015 (42% in 2017 t.o.v. 33% in 2015). Men heeft in 2017 iets vaker aangegeven gemakkelijk met de juiste persoon in contact te komen dan daarvoor: *“Vroeger moest je zoeken naar wie je hebben moest. Nu word je snel naar de juiste afdeling of persoon geholpen.”* De ‘zachte’ kant van de dienstverlening, zoals het inlevingsvermogen en deskundigheid van medewerkers, is beter beoordeeld in 2017 dan in 2015.

Volgens de OVSV is er door de gemeente goed gewerkt aan een omslag naar een meer klantgerichte houding bij de gemeentelijke dienstverlening: *“Dat zorgt ook voor veel minder weerzin en meer begrip bij de ondernemer, ook een onderbouwde ‘nee’ wordt dan sneller geaccepteerd. C’est le ton qui fait la musique .”*

Natuurlijk wederzijds, doch de toon is vaak in D-mineur, maar indien mogelijk probeer in Bes te zingen: die toonhoogte ligt ons prettiger in het gehoor."

OPDRACHTGEVERSCHAP

De gemeente krijgt in 2017 gemiddeld een onvoldoende voor haar rol als opdrachtgever: een 5,1. Deze beoordeling is niet gevraagd in 2015. Gemeente en ondernemers lijken elkaar nog niet goed te kunnen vinden:

"De politiek staat ervoor open, maar ambtelijk is het soms nog lastig om zzp'ers in te zetten voor de gemeente. Mensen die het budget beheren, kiezen soms liever voor een bedrijf uit Limburg omdat het goedkoper is dan een ondernemer in Maarssen. Dat is begrijpelijk vanuit de ambtenaar, maar ook zonde van de kans om lokaal ondernemen te stimuleren", aldus een ondernemer.

Er is een initiatief geweest om ondernemers onderling en met de gemeente via sociale media te verbinden. Het platform wordt echter weinig gebruikt. De georganiseerde Ondernemersdag met als thema 'inkoop en aanbesteding' werd wel ervaren als een succes en is goed bezocht.

De gemeente werkt aan een aanbestedingssysteem. De ondernemersverenigingen attenderen hun leden op mogelijkheden om mee te dingen naar aanbestedingen. Meerdere geïnterviewde ondernemers verwachten dat het nieuwe platform het voor de gemeente inzichtelijk maakt welke ondernemers er in de regio zitten die hen kunnen helpen met bepaalde klussen.

SAMENVATTEND

In dit hoofdstuk hebben we een beeld geschetst van het beleid dat de gemeente heeft gevoerd op economisch terrein. Op basis van economische visies zijn doelen (prioriteiten) uitgewerkt en activiteiten en instrumenten benoemd om die doelen te bereiken. Het betrof daarbij een breed scala van doelen en activiteiten, waarbij zeker aandacht was voor de communicatie met ondernemers. Het blijkt dat in 2018 een groot deel van die doelen bereikt is. Ook de relatie met en dienstverlening aan de ondernemers in de gemeente is ten opzichte van 2010/11 verbeterd. Een ondernemer besloot het interview met de opmerking: *"Al met al: ik zie een stijgende lijn, ik hoop dat hij doorzet!"*. Ook uit de peilingen blijkt dat er een lichte stijging van de tevredenheid van de ondernemers is. Er is weliswaar ook ruimte voor verbetering.

De doelen zijn allemaal gesteld in het brede kader van de economische visie. De monitor geeft een goed beeld van het resultaat van elke afzonderlijke activiteit. Als gevolg van het grote aantal en de diversiteit van deze activiteiten, dreigt echter de relatie met en bijdrage aan de hoofddoelstellingen enigszins uit het beeld te verdwijnen.

De interviews zijn overigens uitgevoerd vlak na de gemeenteraadsverkiezingen. Veel van de door ons gesproken ondernemers vroegen zich af tot in hoeverre de ingezette activiteiten van de gemeente worden doorgezet in de nieuwe bestuursperiode. Hier ligt een opgave voor het nieuwe bestuur.

6 Normenkader

In hoofdstuk 3 is een normenkader geformuleerd. We lopen dit hier na:

Norm 1: De gemeente Stichtse Vecht beschikt over expliciete en consistente visie op het economisch beleid en op dat van lokaal ondernemerschap in het bijzonder.

Criterium: De visie is vastgelegd in een visiedocument.

Kort na het ontstaan van de nieuwe gemeente heeft de gemeenteraad een brede visie op heden en toekomst van Stichtse Vecht vastgesteld (Focus op morgen). Daaropvolgend heeft een specificering naar de economische toekomst plaatsgevonden, die is vastgelegd in de Economische Toekomstvisie Stichtse Vecht 2025. De visie is opgesteld in een participatief traject met lokale ondernemers en bevat heldere beleidskeuzes. Ook is de rol van de gemeente uitgewerkt.

Op deelonderwerpen is de brede economische visie later uitgewerkt in deelvisies, zoals de Retailvisie of de Beleidsnota recreatie en toerisme.

Aan deze norm is voldaan.

Norm 2: De gemeente heeft actueel inzicht in de aard, omvang, ontwikkeling en de knelpunten ten aanzien van de lokale economie en specifiek in de vragen die leven bij ondernemers.

Criterium: De gemeente onderzoekt periodiek de lokaal economische situatie en de behoeften en ervaringen van ondernemers.

Aan de vastgestelde visie lag een uitgebreid onderzoek van het bureau Ecorys ten grondslag, waarin een analyse is te vinden van de lokale en regionale economie. Structuur, sterkte-zwakte en kansen zijn in deze rapportage beschreven. Ze vormt de basis voor de beleidsvisie en voorgenomen acties van de gemeente. In de formulering van de gemeentelijke visie in Economische Toekomstvisie Stichtse Vecht 2025, heeft de gemeente nauw overleg gehad met ondernemers, met name georganiseerd in de OVSV en ZZP-platform. In de stuurgroep Samen aan Zet is die participatie voortgezet.

Gedurende de jaren 2015 -2018 is jaarlijks de economische ontwikkeling gemonitord.

Aan deze norm is voldaan.

Norm 3: De visie is vertaald naar concrete doelstellingen.

Criterium: De visie is vastgelegd en uitgewerkt in doelen en bijbehorende plannen.

Op basis van de algemene visie Focus op morgen en de economische Toekomstvisie 2025 is een Programma economie gemeente Stichtse Vecht 2025 opgesteld. Hierin zijn ambities en doelen neergelegd en zijn middelen toegekend. Nadrukkelijk is wel gesteld dat het een 'dynamisch' programma betrof, wat inhield dat bijstellingen mogelijk waren. Ook in de jaarlijkse programmabegroting zijn in dit kader concrete doelstellingen geformuleerd. Aangetekend moet hier wel dat het Programma een veelheid van doelen en activiteiten bevat; zoveel dat de relatie met de uiteindelijke doelen soms onduidelijk was.

Aan deze norm is in belangrijke mate voldaan.

Norm 4: Doelen en plannen op het gebied van economie en ondernemerschap zijn specifiek, meetbaar en tijdgebonden

Criterium: Doelen en plannen zijn SMART.

In een bijlage van het Programma economie zijn per deelgebied en thema de doelen omgezet naar concrete acties. De acties zijn beschreven, zodat ze als Specifiek omschreven kunnen worden. Er is bij elk van de acties een Tijdsplan gevoegd en ook zijn de betrokken actoren (gemeente-afdelingen, ondernemers, EBU, overige) benoemd. De rol van de gemeentelijke afdelingen is eveneens benoemd (faciliterend, uitvoerend etc.).

Voor een aantal van de acties zijn resultaten beschreven, voor een aantal zijn die evident, bijvoorbeeld als de actie het opstellen van een nota of het aanleggen van een steiger is. Voor nogal wat voorgenomen acties is echter het resultaat niet beschreven. Acties als 'het verbeteren van de informatievoorziening', of 'Versterken positie binnen U10', blijven zonder omschreven resultaat.

We beschouwen deze norm als: **grotendeels voldaan.**

Norm 5: De gemeente heeft beschreven en onderbouwd welke (sturings)instrumenten zij inzet.

Criterium: Beleidsplannen bevatten sturingsinstrumenten. De gemeente zet deze in.

Veel van de voorgenomen activiteiten kennen meerdere eigenaren, dat wil zeggen dat verschillende afdelingen, teams als ook private organisaties zoals bedrijven of verenigingen betrokken zijn bij de uitvoering. De gemeente heeft zo gekozen voor een lichte vorm van sturing via het programmamanagement. Waar zij een eigen verantwoordelijkheid heeft, zijn instrumenten aangegeven, zoals die in tabel 2.1 zijn weergegeven.

In de praktijk is een scala van instrumenten ingezet, variërend van deregulering van het ondernemersbeleid tot juist regulerende maatregelen via bestemmingsplannen. Het gegeven dat een deel van de sturing buiten de gemeente kwam te liggen heeft als consequentie dat de gemeente de onderbouwing van de keuze voor instrumenten niet altijd in eigen hand had.

We beschouwen deze norm als: **deels voldaan.**

Norm 6: De gemeente Stichtse Vecht heeft zicht op de effectiviteit van economisch beleid.

Criteria:

- De opbrengsten en effecten van het beleid worden nauwkeurig en regelmatig gemonitord.
- De resultaten van monitoring worden gebruikt om het beleid aan te passen.

Mede als gevolg van de fragmentatie van het beleid in een groot aantal maatregelen is een uitspraak over de uiteindelijke effectiviteit niet eenvoudig.

De voortgang op het Programma economie is periodiek gemonitord, elk kwartaal ten behoeve van de gemeentesecretaris en jaarlijks wordt de raad op de hoogte gesteld. Tussen 2016 en 2018 verschenen vier monitoren die gebruikt zijn om de voortgang te bewaken en/of het programma bij te sturen. Hierbij zijn vooral de opbrengsten en effecten van de verschillende afzonderlijke maatregelen en activiteiten beschreven. In hoeverre deze activiteiten bij hebben gedragen aan het behalen van de overall doelstellingen is niet altijd vast te stellen. De vierde (totaal)monitor doet daarover ook geen eenduidige uitspraken.

We beschouwen deze norm als: **deels voldaan.**

Norm 7: Het economische beleid van de gemeente Stichtse Vecht is doelmatig en doeltreffend.

Criterium: Het beleid is gericht en heeft geleid tot concrete effecten voor ondernemers in de regio.

Er zijn, zo blijkt uit de monitoring van het beleid, veel activiteiten die hebben geleid tot resultaten. Sommigen daarvan hebben directe effecten voor ondernemers, zoals het verbeteren van de dienstverlening, de transformatie van kantoorruimte of het beleid om retail te concentreren in kernen. Veel activiteiten hadden een faciliterend of stimulerend karakter. De effecten daarvan doen zich veelal indirect voelen.

Uit de monitoring blijkt dat een aantal voornemens, bijvoorbeeld een hoogwaardige invulling van het stations terrein bij Breukelen, (nog) niet is gerealiseerd.

De veelheid van (voorgenomen) activiteiten draagt niet bij aan de gerichtheid op het uiteindelijke doel; het verbeteren van de economische positie van Stichtse Vecht. De mate van doeltreffendheid en doelmatigheid is daarom evenmin eenduidig van te stellen.

We beschouwen deze norm als: *deels voldaan*.

Norm 8: In het lokaal economisch beleid wordt aangesloten bij wensen en ideeën van lokale ondernemers.

Criteria:

- Inbreng van ondernemers en bedrijven wordt meegenomen in de doelen en plannen.
- Mogelijkheden tot samenwerking met of uitbesteding aan ondernemers bij het realiseren van doelen en plannen zijn indien gewenst/mogelijk toegepast.

Norm 9: Bij de relevante stakeholders is draagvlak voor het lokaal economisch beleid van de gemeente en de uitvoering daarvan.

Criterium: Beleid is uitgewerkt in afspraken met stakeholders.

Het Programma economie is vormgegeven in nauw overleg met de Ondernemersvereniging Stichtse Vecht. De stuurgroep Samen aan Zet waarin vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en de gemeente zitting hadden hield de vinger aan de pols gedurende de uitvoering van het Programma. Specifiek is door de gemeente een aanbestedingsprocedure geïntroduceerd die het voor de lokale ondernemers makkelijker moet maken (ook) in aanmerking te komen voor gemeentelijke opdrachten.

We beschouwen deze normen als voldaan.

Norm 10: De gemeente heeft een heldere visie op haar positie, mogelijkheden en rol binnen de lokale en regionale economie.

Criterium: Bij het opstellen van gemeentelijke plannen is rekening gehouden met regionaal economisch beleid.

In de opgestelde visiedocumenten is de plek van de gemeente binnen de regionale en nationale economische context duidelijk geschetst. Ook zijn regionaal (U10) afspraken gemaakt over aspecten van het economisch beleid. Een deel van het beleid is, met name op terrein van onderwijs-arbeidsmarkt, expliciet naar het regionaal niveau gebracht (EBU).

In de verdere vormgeving en uitvoering van het lokaal economisch beleid is betrekkelijk weinig relatie met de directe omgeving van de gemeente. Mogelijk laat de gemeente hierdoor kansen liggen, bijvoorbeeld om regionaal initiatieven naar zich toe te trekken.

Aan deze norm is **gedeeltelijk voldaan**.

Norm 11: De informatiepositie van de gemeenteraad met betrekking tot het lokaal economisch beleid is toereikend.

Criterium: Raadsleden hebben relevante informatie tot hun beschikking. Raadsleden hebben naar hun mening voldoende mogelijkheden om kaders te stellen.

De gemeenteraad is periodiek geïnformeerd over de voortgang van de activiteiten uit het Programma economie (Monitor) en jaarlijks op hoofdlijnen via de Programmabegroting. Het Programma economie is tevens onderwerp van beraadslaging in de gemeenteraad geweest. De nieuwe raad heeft te kennen gegeven dat door de grote hoeveelheid aan activiteiten waarover wordt gerapporteerd, de algemene doelstellingen uit het oog verdwijnen. Daarnaast hecht deze raad ook waarde aan het inbrengen van externe expertise om het beleid goed te kunnen duiden en te toetsen. Daarvoor bestaat ruimte.

Aan deze norm is **grotendeels voldaan**.

7 Bestuurlijke reactie van het college van B&W van de gemeente Stichtse Vecht

Datum

15 januari 2019

Onderwerp

Reactiebrief bestuurlijk wederhoor rekenkameronderzoek economisch beleid Stichtse Vecht

Bijlage(n)

n.v.t.

Geachte heer Molenaar,

Op 7 december jl. ontvingen wij uw uitnodiging om te reageren op de conclusies en aanbevelingen naar aanleiding van uw onderzoeksrapport “Een mozaïek van ambities en belangen” over het economisch beleid van de gemeente Stichtse Vecht. Graag maken wij van deze uitnodiging gebruik. Deze brief bevat onze reactie op de conclusies en aanbevelingen uit het onderzoek.

Reactie op de aanbevelingen

We hebben met interesse kennisgenomen van uw bevindingen in het onderzoeksrapport. Wij mogen concluderen dat het een positief rapport is en herkenbare conclusies en werkbare aanbevelingen heeft opgeleverd. Tevens zijn bijna alle punten uit het ambtelijk wederhoor overgenomen.

In het rapport worden de volgende aanbevelingen gedaan.

1. maak nu keuzes en stel opnieuw prioriteiten in het economisch beleid;
2. verminder het aantal doelen;
3. formuleer bij herijking en keuze voor nieuwe instrumenten helder waarom voor die instrumenten is gekozen. Organiseer een eigen meting van tevredenheid en wensen van lokale ondernemers;
4. zorg voor samenhang tussen de verschillende onderdelen in de gemeente en blijf actief de samenwerking zoeken met andere, omliggende gemeenten, de provincie en de EBU;
5. blijf de dienstverlening aan ondernemers (en burgers) verder stroomlijnen. Doe aan beter verwachtingsmanagement;
6. blijf de samenwerking met de ondernemers zoeken, zowel individueel als via lokale ondernemersverenigingen en leg contact met groepen ondernemers die buiten beeld zijn gebleven.

De aanbevelingen komen voor ons op het juiste moment om ermee aan de slag te gaan. We staan aan de vooravond om een nieuw economisch programma op te stellen. Het huidige programma loopt eind 2018 af. Momenteel bereiden we ons voor op een nieuw programma economie 2019 - 2022. We zien het als een mooie uitdaging om de aanbevelingen in het nieuwe programma te implementeren. Ook kunnen we de aanbevelingen goed meenemen in de samenwerking en dienstverlening richting andere partijen (ondernemers, provincie, EBU etc.).

Voor het nieuwe programma zullen we eerst richting gaan bepalen samen met de regiegroep van de raad. In het programma willen we een scherpere focus aanbrengen om de economische positie van Stichtse Vecht te kunnen versterken en stimuleren. Graag komen we in afstemming met de regiegroep tot een verdere uitwerking van de aanbevelingen uit het onderzoeksrapport.

Wij plaatsen een kanttekening bij aanbeveling 3, omdat dit een nadere afweging vraagt alvorens deze te kunnen implementeren. Wij zullen gaan onderzoeken of de toegevoegde waarde van het organiseren van



Endelhovenlaan 1, 3601 GR Maarssen
Postbus 1212, 3600 BE Maarssen
T 0346 25 40 00 F 0346 25 40 10
www.stichtsevecht.nl

een eigen meting van tevredenheid en wensen van lokale ondernemers opweegt tegen de te investeren tijd en middelen.

Vragen

Indien u nog vragen heeft naar aanleiding van bovenstaande, dan horen wij dit graag.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Stichtse Vecht,

Gemeentesecretaris

Burgemeester

8 Nawoord

De rekenkamercommissie heeft met belangstelling kennis genomen van de bestuurlijke reactie van B&W. Wij nemen met instemming kennis van de intentie van B&W om de conclusies en aanbevelingen te implementeren bij het ontwikkelen van het programma economie 2019-2022. Ook de aankondiging dat de regiegroep van de raad betrokken zal worden bij het bepalen van de richting en de focus, evenals bij de verdere uitwerking van de aanbevelingen, vinden wij een goed voornemen.

In het kader van de voorgenomen uitwerking willen wij bij het voorbehoud dat B&W maakt bij aanbeveling 3 (opstellen eigen meting onder ondernemers) nog het volgende opmerken. Vanzelfsprekend vinden ook wij een goede afweging van kosten en baten belangrijk. Daarbij is van belang na te gaan wat daarbij wordt betrokken. Het gaat daarbij volgens ons niet alleen om de kosten van een ondernemerspeiling op zich. Ook de kwaliteit, bruikbaarheid en daarmee het nut van een dergelijke peiling voor het voorbereiden, uitvoeren en monitoren van beleid zijn in het geding. Bovendien zou in deze afweging ook de registratie betrokken dienen te worden van andere gegevens die de gemeente nodig kan hebben om de uitvoering en resultaten van het gevoerde beleid te monitoren. Wij zijn van mening dat met goed inzicht gebaseerd op kwalitatief goede gegevens de effectiviteit van het gevoerde beleid kan worden beoordeeld en versterkt.

Met enige regelmaat hebben wij de raad eerder geadviseerd om B&W te vragen bij de aanbevelingen concreter en specifiekere dan in de bestuurlijke reactie het geval is aan te geven op welke wijze deze zullen worden uitgevoerd. Dat doen wij, omdat dit naar onze overtuiging zal bijdragen aan de effectieve uitoefening van de controlerende en kaderstellende rol van de raad. Gelet op voorliggende bestuurlijke reactie vertrouwen wij er op dat dit bij de aangekondigde uitwerking in het nieuwe programma economie het geval zal zijn.

De rekenkamercommissie ziet de behandeling van het rapport door de raad met belangstelling tegemoet.

Bijlagen¹²

- A. Mijlpalen en knelpunten Harde as
- B. Mijlpalen en knelpunten Kernen
- C. Mijlpalen en knelpunten Zachte as
- D. Mijlpalen en knelpunten Overkoepelende maatregelen
- E. Mijlpalen en knelpunten Samenwerken, verbinden en profileren
- F. Bronnen

A. Mijlpalen en knelpunten Harde as

Kader 5.1: mijlpalen Harde as (4e Monitor Programma economie 2015-2018)

Bedrijventerreinen

- De Economische Effectrapportage bedrijventerreinen is door het college vastgesteld.
- De OVSV heeft het onderzoek naar samenwerking op bedrijventerreinen en draagvlak voor parkmanagement aan de portefeuillehouder aangeboden. Voor de invoering van parkmanagement is het nog te vroeg. Wel zijn er kansen bij drie bedrijventerreinen (Portengense Brug, Angstelkade, Maarssenbroek) voor het verhogen van hun organisatiegraad.
- Toekomstverkenning bedrijventerrein Breukelerwaard is gereed voor besluitvorming.

Kantoren

- De kantorennota is in het college vastgesteld.
- Aan de hand van de concept-kansenkaart voor het gebied Planetenbaan heeft een gespreksronde met potentiële investeerders plaatsgevonden om deze in het gebied en de leegstaande kantoorruimte te interesseren. De kansenkaart Planetenbaan is door het college vastgesteld.
- In juni 2017 is het eerste naar woningen getransformeerde kantoorpand Planetenbaan geopend.
- Kantoorpand van de Rabobank Breukelen is getransformeerd naar een HEMA en in juni 2017 geopend.
- Door verkoop van de overige kantoorpanden/torens aan de Planetenbaan wordt de transformatie krachtig voortgezet.
- Bij winkelcentrum Bisonspoor worden twee van de zes kantoorpanden gesloopt.

Omgevingsvisie

- De pilot erfgoed als onderlegger voor de omgevingsvisie Stichtse Vecht is gestart en in uitvoering. Stichtse Vecht is met deze opzet een van de twee pilotgemeenten in Nederland.

Stimuleren ondernemerschap

- Er is een succesvolle 1^e editie van de Zomerondernemer georganiseerd met deelnemers vanuit Stichtse Vecht en Utrecht.

Kader 5.2: Knelpunten en vertraagde projecten Harde as (4e Monitor Programma economie 2015-2018)

Knelpunt

- Bij het stationsgebied van Breukelen heeft uitbreiding van P+R plaatsgevonden. Daarnaast wordt nog ingespeeld op initiatieven van de markt. Daarmee is nog niet de voorgestane hoogwaardige invulling van het gebied gerealiseerd.

Vertraagde projecten

- Uitwerken van kansen en mogelijkheden voor versterken van de zorg economie in Stichtse Vecht.
- Uitwerken mogelijkheden vernieuwen economie buitengebied.

¹² Al deze bijlagen zijn een weergave van de bijlage bij de 4 monitor Programma Economie. De teksten zijn af en toe ingekort.

B. Mijlpalen en knelpunten Kernen

Kader 5.3: Mijlpalen Kernen (4e Monitor Programma economie 2015-2018)

Versterken detailhandel

- In Maarssen-Dorp komt er een Bedrijven Investeringszone (BIZ). Dit heeft de officiële draagvlakmeting uitgewezen. Vanuit een stuurgroep van ondernemers en adviseurs van de Rabobank en gemeente is er gewerkt aan de totstandkoming van de BIZ en een bijbehorend actieplan.
- De retailvisie is vastgesteld.
- Ambitiedocument Topdossier Bisonspoor is vastgesteld.
- Bisonspoor: in januari 2018 is er gestart met het eerste projectdeel van Bisonspoor2020, een nieuwe parkeergarage.
- Het stedenbouwkundig kader voor de architectuur én het beeldkwaliteitsplan voor de openbare ruimte voor het hele gebied rondom winkelcentrum Bisonspoor is vastgesteld door de raad.

Voorzieningen

- Bestemmingsplan Harmonieplein in Maarssen-Dorp wordt voorbereid met nieuwbouw van basisscholen, woningen en sociale/maatschappelijke/culturele voorzieningen.
- Er worden plannen gemaakt voor de Hazeslinger in Breukelen, met o.a. uitbreiding van de Aldi en nieuwbouw van het parochiehuus.
- Horecabeleid ligt klaar voor de nieuwe raad.

C. Mijlpalen en knelpunten Zachte as

Kader 5.4: Mijlpalen Zachte as (4e Monitor Programma economie 2015-2018)

Informatievoorziening Recreatie en Toerisme

- Platform Recreatie en Toerisme is opgericht.
- Opening VVV-informatiepunten bij Fort Maarsseveen in Maarssen, buurtwinkel Aloys in Vreeland, Vechtstreekmuseum in Maarssen en De Heeren in Loenen.
- Opening historische bordenwandeling in Maarssen-Dorp, Vreeland en Loenen.
- Symposium Utrechtse Buitenplaatsen heeft plaatsgevonden op landgoed Doornburgh
- Stichtse Vecht neemt in regioverband deel aan de uitvoering van de regiostrategie toerisme Utrecht.
- Toeristisch Overstappunt (TOP) Maarsseveense Plassen en Breukelen is gerealiseerd, mogelijkheid TOP Vreeland is verkend.
- De verbouwing van het Vechtstreekmuseum is afgerond.

Cultuur en erfgoed

- De cultuurhistorische waardenkaart is door de raad vastgesteld.
- De ambitenota cultuur is in een informatieve commissie besproken.
- Het cultuurpact is in uitvoering genomen.
- Cultuurfonds Stichtse Vecht: evaluatie van de gemeente is gereed. Het budget van 2017 is toegekend aan 34 initiatieven honorering ligt op schema). De ambassadeur van het fonds heeft nieuwe donateurs gewonnen.
- Er is een nieuwe ambassadeur voor het Cultuurfonds Stichtse Vecht aan het werk.

Verbeteren voorzieningenniveau

- Het ligplaatsenbeleid is in concept vastgesteld door het college.
- De inzageperiode aangaande het voorontwerpbestemmingsplan ligplaatsen is inmiddels gesloten. Er zijn 107 inspraakreacties binnengekomen. De voorbereiding van het deelbeleid vraagt intensief overleg en behandeling. Besluitvorming wordt verwacht in het tweede kwartaal van 2018.
- Er is een app in gebruik genomen voor het online betalen van liggelden, in plaats van handmatige inning.
- Boodschappensteiger Maarssen-Dorp is in gebruik.
- Aanlegsteigers reders Oostwaard feestelijk in gebruik genomen.
- Sanitaire voorzieningen voor de recreatievaart binnen het Vechtstreekmuseum zijn gereed.
- Aanmeerpalen langs de Vecht in Maarssen zijn vernieuwd.
- Stroomvoorzieningen voor aanlegplaatsen Maarssen-Dorp zijn verdubbeld. Hierdoor wordt ook het elektrisch varen gestimuleerd.

Oostelijke Vechtplassen

- Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen is getekend. Via de programmabegroting 2018 is er voor tien jaar een bedrag van 150.000 euro jaarlijks gereserveerd voor het uitvoeringsprogramma. Voor het deelproject Kievitsbuurten is een toekomstvisie opgesteld, deze wordt in het eerste kwartaal van 2018 afgerond. De proef met legakkers is voor 75 procent gereed. De eerste proef is geslaagd. De tweede proef, in de Zuidelijke Kievitsbuurt, is in oktober 2017 van start gegaan.

Kader 5.5: Knelpunten en vertraagde projecten Zachte as (4e Monitor Programma economie 2015-2018)

Knelpunt

- Aanvullende plekken voor campers in de openbare ruimte blijken niet beschikbaar.
- Knelpunt is ook concurrentie met ondernemers die hebben geïnvesteerd in camperplaatsen.

Vertraagde projecten

- Verkennen van de mogelijkheden vestiging dependance Rijksmuseum. Deze verkenning is niet opgestart omdat op landgoed Doornburgh plannen worden gemaakt voor een culturele functie in combinatie met opleidingen. Dit kan een belangrijke trekker worden. Hierop is de gemeente aangesloten in plaats van een eigen verkenning te doen.

D. Mijlpalen en knelpunten Overkoepelende maatregelen

Kader 5.6: Mijlpalen Overkoepelende maatregelen (4e Monitor Programma economie 2015-2018, bewerking door Regioplan)

Moderniseren, wonen en duurzaamheid

- Bestemmingsplan Landelijk gebied Noord (2015)
- Bestemmingsplan Maarssenbroek; Maarssen-Dorp en Schendijk 300 meterstrook is in voorbereiding.
- Bestemmingsplannen De Werf, Garsten Noord en Nyenrode; Rondom de Vecht en Maarsseveense Plas-sen worden vastgesteld in 2018.
- Via de Stichting Duurzame Vecht worden acties voor inwoners georganiseerd, o.a. zonnepanelen en energiebesparing. Hierbij wordt een lokaal bedrijf ingezet.
- Er is een lokaal duurzaam energiebedrijf in oprichting.

Infrastructuur

- Snel internet: in het buitengebied heeft meer dan 70 procent van de bewoners en bedrijven interesse in snel internet. Het eerste covenant met een provider (CIF) over de uitvoering van werkzaamheden is ondertekend. In SV Noordwest start CIF voor de zomer met de aanleg van glasvezel bij witte kavels.
- Ondernemers aan de Herenweg/Gageldijk hebben een maatwerkoplossing aangeboden gekregen. Op de Merwedeweg en in Maarssenbroek is gekozen voor individuele oplossingen. Ondernemers van de Scheendijk hebben samen met 300 bewoners en Ziggo een businesscase opgesteld, start graafwerkzaamheden wordt voor de zomer 2018 verwacht. Aan de Klompweg in Nigtevegt vormen ca. 60 ondernemers en bewoners een fonds om samen met KPN een businesscase op te stellen en tot aanleg van snel internet over te gaan. De afdeling Wijken en kernen onderzoekt hoe zij kunnen omgaan met bewonersvraag naar glasvezel.
- Er is een rechtstreekse treinverbinding van Amsterdam naar Maarssen per 2017.
- Nieuwe concessie Openbaar Vervoer met behoud/frequentieverhoging lijnen.
- Onderzoek naar een tweede Vechtbrug is afgerond met besluit dat er geen tweede brug komt.
- Diverse recreatieve fiets- en wandelpaden zijn aangelegd.

Kader 5.7: Knelpunten en vertraagde projecten (overkoepelende maatregelen (4e Monitor Programma economie 2015-2018))

Knelpunt

- Het project NOM-woningen in Bloemstede is niet van de grond gekomen. Een peiling onder de bewoners heeft niet de noodzakelijke steun gekregen. Met Portaal wordt naar alternatieven gekeken.
- Het realiseren van enkele wandel- en fietsverbindingen is vertraagd, onder meer vanwege de participatie van belanghebbenden.

Vertraagde projecten

- Toeristische buslijn 120: heeft geen prioriteit omdat dit voornamelijk dagbezoekers trekt die al in voldoende mate aanwezig zijn. De prioriteit is gelegd bij de zakelijke bezoeker.

E. Mijlpalen Samenwerken, verbinden en profileren

Kader 5.8: mijlpalen Samenwerken, verbinden en profileren (4e Monitor Programma economie 2015-2018 bewerking door Regioplan)

Profilering en regionale samenwerking

- Ondertekening van het convenant voor structurele samenwerking tussen gemeenten, EBU en U10.
- Opstellen en afsluiten U10 regionaal convenant kantoren.
- Evaluatie en actualisatie U10 regionaal convenant bedrijventerreinen.
- Het regionale convenant detailhandel is opgesteld en er is door negen colleges ingestemd.
- Intentieovereenkomst samenwerking internationale acquisitie regio Utrecht.
- Intentieovereenkomst gemeente en Nyenrode gesloten over versterken samenwerking.
- Deelname (in regionaal verband U10/EBU) aan City deal over gezond stedelijk leven (Healthy Urban Living).
- Gebiedsmarketing: het college heeft groen licht gegeven om stapsgewijs tot een lokale aanpak te komen aanvullend wat al in de regio gedaan wordt.
- Er ligt een uitkomst van de eerste fase van het onderzoek naar gebiedsmarketing.
- Feestweek van de techniek (regio) heeft plaatsgevonden met deelname van lokaal onderwijs uit Stichtse Vecht.
- In het Programma Ondernemend Nederland (RTL7) met als thema wat gemeenten voor hun ondernemers doen, is een uitzending geweest van Stichtse Vecht.
- In U10-verband is er deelgenomen aan de Provada, de grootste vastgoedbeurs van Nederland. Hier is in een van de 'transformatiepleinen' uitgebreid aandacht besteed aan de kansen voor de Planetenbaan.

Dienstverlening en regelgeving

- Verbeterplan dienstverlening ondernemers is na akkoord van het college in uitvoering (naar aanleiding van de 1^e ondernemerspeiling).
- Uitkomst 2^e ondernemerspeiling: de algemene waardering voor de gemeentelijke dienstverlening is van een 5,8 naar een 6,4 gestegen.
- Memo versterken accountmanagement. Het team EZ heeft een memo opgesteld voor een gerichte aanpak van accountmanagement. Zo is er meer focus en gedeeld beeld hoe we met de bedrijven omgaan.
- Een extra accountmanager bedrijven is gestart op 1 januari 2018.
- Het college heeft het rapport Deregulering en passende regels gemeente Stichtse Vecht vastgesteld. Hierbij gaat voor ondernemers het om Evenementenvergunningen, Meldingen klein evenement, vergunningen verbranden snoeihout, Exploitatievergunningen horecabedrijven, Omgevingsvergunningen activiteit uitweg en Terrasvergunningen.
- Stichting Over Rood: de dienstverlening/hulp aan ondernemers met financiële problemen wordt verlengd.

Opdrachtgeverschap

- De Dag van de Ondernemer werd in 2016 bezocht door circa 60 bedrijven. Het thema was toen het CANVAS-model. In 2017 werd de Dag van de Ondernemer bezocht door circa 100 bedrijven, met als thema Inkoop en Aanbesteding.
- Het project lokale Inkoop en Aanbesteding verloopt in nauwe samenwerking met ondernemers en Nego-matrix.

Verbinding en kennisuitwisseling

- Tijdens de BBQ van de OVSV is het nieuwe LinkedIn-netwerk 'Ondernemend Netwerk Stichtse Vecht' gepresenteerd. Het is het platform voor en door ondernemers en de publieke sector.
- Het college is met een werkbezoek uitgebreid geïnformeerd over het Programma economie.
- Op het eerste Midzomerfeest van het college is door de OVSV een stand ingericht voor het Programma economie.
- Er is een succesvolle 1^e editie van de Zomerondernemer georganiseerd met deelnemers vanuit Stichtse Vecht en Utrecht. De afsluiting vond plaats op Nyenrode.

Kader 5.9: Knelpunten en vertraagde projecten samenwerken, verbinden en profileren (4e Monitor Programma economie 2015-2018)

Vertraagde projecten

- In de eerste helft van 2017 is er een tijdelijke onderbezetting geweest vanwege ziekte, hierdoor hebben er minder bedrijfsbezoeken plaatsgevonden. Inmiddels is er een extra accountmanager bedrijven gestart.
- Er is geen platform onderwijs, overheid en bedrijfsleven (denktank) opgericht voor het thema onderwijs arbeidsmarkt. De ondernemers willen dit thema laten rusten.

F. Bronnen

Documenten

Programma's, visies, notities en plannen gemeente Stichtse Vecht

- Focus op morgen: Toekomstvisie Stichtse Vecht 2014-2040 (januari 2013)
- Kadernotitie Cultureel Erfgoed (februari 2014)
- Economische toekomstvisie Stichtse Vecht: Kansen pakken is mensenwerk - Ecorys (oktober 2014)
- Samen Verder. Raadsprogramma Stichtse Vecht 2014-2018 (juli 2014)
- Retailvisie Stichtse Vecht (januari 2016)
- Water verbindt. Beleidsnota Recreatie en Toerisme (n.d)
- Programma Economie (augustus 2016)
- Samen aan zet! Infographic programma economie (augustus 2016)
- Staat van Utrecht 2017. Provincie Utrecht 2017
- Samenwerken aan duurzame oplossingen. Coalitieakkoord 2018-2022 (april 2018)
- Samenwerken aan duurzame oplossingen. Collegewerkprogramma 2018-2022 (augustus 2018)

Monitoring economisch programma

- 1e monitor stoplichtenmodel Programma Economie (april 2016)
- 2e monitor stoplichtenmodel Programma Economie (december 2016)
- 3e monitor stoplichtenmodel Programma Economie (juli 2017)
- 4e (totaal)Monitor Programma Economie 2015-2018 (maart 2018)
- Monitor Economie Stichtse Vecht - Afdeling Onderzoek Gemeente Utrecht (december 2016)

Ondernemersonderzoek

- Rapportage 1-meting ondernemerspeiling Stichtse Vecht - Lexnova advies en onderzoek (november 2017)
- Eindrapportage Ondernemerspeiling Stichtse Vecht - Lexnova advies en onderzoek (augustus 2018)

Interviews

Wethouders

- F. van Liempdt, wethouder Economische Zaken 2018 - heden
- P. de Groene, ex-wethouder Economische Zaken 2014 - 2018

Raadscommissie

- H. van den Boogaard (CDA)
- S. Karamat- Ali (GroenLinks)
- A. Kroon (Maarssen 2000)
- C. Portengen (Streekbelangen)
- K. Romp (PVV)
- F. de Ronde (ChristenUnie-SGP)
- O. Tijdgat (Lokaal Liberaal)
- G. Verstoep (GroenLinks)
- K. van Vliet (Streekbelangen)
- B. de Vries (VVD)
- D. van der Wal (PvdA)

Ambtelijk

- V. van den Bergh (adviseur cultureel erfgoed)
- D. Boekhout (programmamanager Sociaal Domein en Samenleving)
- S. Dix (projectleider EZ)
- M. van Gelder (adviseur Kunst en Cultuur)
- B. Schut (teammanager EZ)
- P. Swinnen (adviseur EZ)
- T. Verkammen (adviseur RO/EZ)
- interview EBU

15 geïnterviewde ondernemers waren werkzaam in:

- Agrarische sector
- Zakelijke dienstverlening
- Maatschappelijke dienstverlening
- Toerisme/ Horeca
- Retail
- Industrie
- Vastgoed
- Creatieve industrie

Onder hen ondernemersvertegenwoordigers van:

- OVSV
- Zzp-vereniging Stichtse Vecht
- Winkeliersvereniging Bisonspoor
- BIZ Maarssen-Dorp

Colofon

De rekenkamercommissie van de gemeente Stichtse Vecht bestaat uit drie externe leden en wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris.

Leden rekenkamercommissie: Henriëtte ten Berge, Gerth Molenaar (voorzitter), Robert Olieman

Secretaris: Jacqueline Willenborg

Postadres: Rekenkamercommissie Stichtse Vecht, Postbus 1212, 3600 BE Maarssen

e-mail: rekenkamercommissie@stichtsevecht.nl

telefoon: 0346-254200

[website](#)